

درس اول

روان‌شناسی: تعریف و روش مطالعه

مقدمه

ابتدای این کتابیم و باید تکلیفتو با فودت روشن کنی. همینجا به فودت قول بده که قراره تا آخرش با ذوق بیای سراغ این کتاب و با تمام قوا و تمرکز برای هدف‌ت تلاش کنی. ناپرده رنج گنج میسر نی‌شود؛ پس جان برادر، آگه دلت رتبهٔ فوب بی‌فواد آگه بی‌فواد دانشگاه فوب بری آگه بی‌فواد بخت بگن قائم وکیل، آقای مدیر و ... به فودت قول بده که تا توش پای فواسته‌ات بمونی و صد فودتو پرارش بناری. آگه مضممی همین زیر بنویس قول میدم به فودم، قول میدم به آرزوها، قول میدم به هدفام که یا نزنم! یا قولی: ...

در مورد روان‌شناسی هم که خیلی راحت بی‌تونی به به در صد فوب بررسی پون یه کتابیه که یه کتابه (آگه گفتی مثل کی گفتم؟) و یه کتابیه که مطالبش سفت نیست و خیلی سریع بی‌تونی توش به در صد بالا برسی. معمولاً از هر درس ۳-۲ تا سوال میاد؛ پس نی‌تونی از روی درس‌ها و مطالبشون بپری. درس نسبت به درس‌های بعدی یه درس ساده‌اس و درس‌ها با یه شیب ملایم کم کم سفت که نه، موم میشن و با یه شیب تند یهو آسون بی‌شن. برو که پریم!

قبل از شروع درس و تعریف علم شیرین روان‌شناسی، پند تا سؤال مطرح می‌کنیم:

- چرا هنگام مطالعه، حواسمان مدام پرت می‌شود؟
- چرا مطالعه با فاصلهٔ زمانی، بهتر از مطالعه بدون فاصلهٔ زمانی است؟
- عوامل مؤثر بر فراموشی چیست؟

برای پاسخ علمی به این پرسش‌ها باید به علم روان‌شناسی مراجعه کنیم. پاسخ دقیق به این پرسش‌ها دغدغهٔ روان‌شناسان است.

به نمونهٔ زیر که برای بیان اهمیت ویژگی‌های روان‌شناختی در عملکرد انسان طرح شده، توجه کنید:

فرض کنید در یک همایش علمی، هزار نفر از باتجربه‌ترین جراحان مغز و اعصاب دنیا، قصد‌گزینش ده نفر از بهترین جراحان را دارند. در این همایش هر یک از آن‌ها تجربه و دانش خود را به دیگران همکاران عرضه می‌کند. در نهایت، بعد از مباحثه و مناظرهٔ فراوان ده نفر برتر انتخاب می‌شوند. به نظر شما اگر دلایل موفقیت این ده نفر را از آن‌ها بپرسیم چه میزان فقط به دانش پزشکی خود اشاره می‌کنند؟ آیا برتری و پیشرفت آن‌ها فقط به دانش تخصصی‌شان مربوط است؟

خیر! پیشرفت هر یک از آن‌ها تابع عوامل مختلفی همچون میزان تلاش و سختکوشی، روحیهٔ خستگی‌ناپذیر، شیوهٔ مطالعه و پژوهش، ویژگی‌های شخصیتی، منظم بودن و ... نیز بوده است.

منابع کسب آگاهی و معرفت

قبل از تعریف «علم تهری» و «روان‌شناسی» بهتره اول با منابع کسب آگاهی و معرفت آشنا بشیم.

- انسان‌ها در پاسخ به سؤال‌های خود و برای کسب شناخت، از منابع گوناگونی استفاده می‌کنند.

به مثال زیر توجه کنید:

از چهار نفر می‌پرسیم: آیا جهان نظم دارد؟ فرد اول با استناد به آیات الهی و سخن و عمل بزرگان دین پاسخ می‌دهد که جهان منظم و با قاعده است؛ فرد دوم با روش‌های شهودی و دریافت درونی، به منظم بودن جهان آگاهی پیدا می‌کند. فرد سوم با توجه به استدلال‌های منطقی و دلایل فلسفی جهان را قاعده‌مند می‌داند. فرد چهارم تلاش می‌کند با روش‌های تجربی و مثال‌های مختلف به این سؤال پاسخ دهد؛ مثلاً می‌گوید: اگر کره زمین چند کیلومتر دورتر یا نزدیک‌تر به خورشید می‌بود، امکان حیات در زمین وجود نمی‌داشت؛ بنابراین حتماً جهان هستی نظم و انضباط دارد.

در مثال بالا هر یک از این ۴ نفر از ۴ روش مختلف برای درک نظم جهان استفاده کرده‌اند البته هر یک از منابع آگاهی و معرفت، روش‌های خاص و متناسب با خود را داشته و از آن‌ها برای پاسخ به مسئله موردنظر استفاده می‌شود.

نکته نباید منابع چهارگانه شناخت را در مقابل یکدیگر در نظر گرفت بلکه آن‌ها چهار منبع مختلف برای آگاهی از جنبه‌های مختلف عالم هستی و خلقت هستند که اگرچه هر یک ویژگی‌های خاص خود را دارند، ولی می‌توانند تکمیل‌کننده جنبه‌های مختلف آگاهی و معرفت باشند. یعنی برای به‌دست آوردن هر نوع از آگاهی باید از یک روش بهره برد؛ مثلاً برای رسیدن به شیوه درمان یک بیماری از روش‌های تجربی استفاده کرد.

چند نکته در مورد روش‌های کسب آگاهی و معرفت:

۱) شهود شخصی و غیرقابل تعمیم است و بیشتر مورد استفاده عرفا است.

۲) روان‌شناسان نیز از روش تجربه برای کسب آگاهی و شناخت استفاده می‌کنند.

علم تجربی چیست؟

در زبان فارسی و کلام روزمره از کلمه علم استفاده می‌کنیم که اغلب منظور ما از علم، علوم تجربی است. علم تجربی یکی از منابع کسب آگاهی و معرفت است و از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری برای بررسی موضوع مورد مطالعه استفاده می‌کند. در علوم تجربی با کمک مشاهده و روش‌های مختلف، رابطه بین پدیده‌های طبیعی بررسی می‌شود.

در علوم تجربی برخی مفاهیم مانند مسئله، فرضیه، کاربرد فراوانی دارند. نظریه

دانشمندان علوم تجربی برای رسیدن به رابطه بین پدیده‌های طبیعی مراحل را طی می‌کنند که در نمودار زیر به ترتیب این مراحل اشاره شده است:

مسئله

پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. مسأله همان چیزی است که دانشمندان برای آن به دنبال پاسخ و راه‌حل می‌گردند.

فرضیه

برای پذیرش پاسخ‌های اولیه ارائه شده به مسئله‌های علمی و تأیید یک فرضیه، باید آن پاسخ‌ها را بر اساس مشاهدات تجربی، بیازماییم و نتیجه را با یافته‌های مقبول در علم تجربی، مطابقت دهیم. پس از بررسی اگر مطابقت و همخوانی وجود نداشته باشد، پاسخ ارائه شده، پذیرفته نمی‌شود.

تعریف فرضیه و تا حد ممکن سنجیده به مسئله‌های علمی

- دانشمندان با توجه به دانش و تجربه‌های قبلی و همچنین با استفاده از قوه تخیلشان سعی در ارائه پاسخ‌های اولیه و تا حد ممکن سنجیده به مسائل علمی دارند.
- فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است.
- فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند؛ یعنی مسئله‌ها و فرضیه‌ها با هم ارتباط متقابل دارند.
- فرضیه یک جمله خبری است.

اصول یا قوانین

فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

نکته باید در نظر داشت که معتبر بودن و پذیرفته شدن پاسخ، لزوماً به معنای درست و واقعی بودن آن پاسخ نیست، بلکه ممکن است پاسخی که اکنون مورد قبول واقع شده و علمی است، پس از مدتی به دلیل آگاهی از نادرستی آزمایشات قبلی و یا به دلیل تغییر در پیش‌فرض‌های دانشمندان، کنار گذاشته شده و نادرست تلقی گردد، پس نظریات علوم تجربی ثابت نیستند و ممکن است تغییر کنند.

مثال «گذشت زمان بر بیداری حافظه چه تأثیری دارد؟» گذشت زمان و عدم استفاده از مطالبی که به حافظه وارد شده، دوام آن‌ها را کم‌رنگ می‌کند. با توجه به این تجربیات، پاسخ اولیه‌ای به این سؤال می‌دهیم: «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» این گزاره فرضیه نام دارد که می‌تواند درست یا غلط باشد. این فرضیه را دانشمندان می‌آزمایند تا به درستی آن پی ببرند که در صورت تأیید «تأثیر گذشت زمان به حافظه» به عنوان یک اصل یا قانون پذیرفته می‌شود.

نظریه

تعریف نظریه مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع

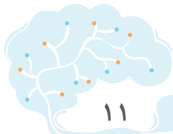
مثال حافظه علاوه بر گذشت زمان، تابع اصول و قوانین دیگری هم هست. وقتی همه اصول حافظه کنار یکدیگر بیابند «نظریه‌های فراموشی» را شکل می‌دهند که یکی از نظریه‌های متعدد در روان‌شناسی است.

اهداف علم روان‌شناسی

اهداف علم روان‌شناسی مانند سایر علوم تجربی به ترتیب عبارتند از: ۱) توصیف ۲) تبیین ۳) پیش‌بینی ۴) کنترل.

هدف	تعریف	توضیح	مثال
توصیف	بیان روشن و تا حد ممکن دقیق از «چیستی مفهوم و موضوعی» که قصد مطالعه و بررسی آن را داریم.	<ul style="list-style-type: none"> توصیف به چیستی مربوط می‌شود. چگونگی توصیف هر دانشمند از یک موضوع یا پدیده، تأثیر بسیار زیادی در مواجهه با آن موضوع و بررسی علمی آن دارد. دانشمندان سعی می‌کنند تا در توصیف موضوعات و پدیده‌های مختلف، دقیق و بی‌طرف باشند، با وجود این، روان‌شناسان همانند سایر دانشمندان تجربی، غالباً تحت تأثیر پیش‌فرض‌ها، نظریات پذیرفته شده در هر علم، ارزش‌ها و همچنین جهت‌گیری‌های موجود در ذهن خود هستند که این امر، بر مشاهده و دقت آن‌ها تأثیر جدی می‌گذارد. 	در روان‌شناسی و قبل از ورود به بررسی رفتارهای «انسان» و یا پیش از ورود به بررسی «هوش» یا «حافظه» اول باید بدانیم که با چه توصیفی از انسان یا هوش یا حافظه، قصد داریم به بررسی آن‌ها بپردازیم.

هدف	تعریف	توضیح	مثال
تبیین	بیان چرایی یا علل اتفاق افتادن یک پدیده	<p>هر دانشمند زمانی که یک پدیده را تبیین می‌کند، در حال بیان علل اتفاق افتادن آن پدیده است.</p> <p>همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد (مثلاً چند نوع تبیین مختلف تجربی یا تبیین عقلی یا تبیین دینی یا ...)</p> <p>بنابراین نباید با دست یافتن به یک تبیین خاص، تبیین‌های محتمل یا صحیح دیگر را رد کنیم.</p> <p>در صورت سؤال هر جا به کلماتی مثل باعث، سبب، دلیل، علت و ... برخورد کردید، به تبیین اشاره شده است.</p>	فشار روانی مفهومی است که در روان‌شناسی بررسی می‌شود و پیدا کردن علل فشار روانی در قلمرو تبیین است؛ ناتوانی در تصمیم‌گیری و پیدا کردن راه حل صحیح باعث احساس فشار روانی در افراد می‌شود.
پیش‌بینی و کنترل	فرای تعریف لازم نداره دیگه! و کتاب درسی هم تعریفی ارائه نکرده است اما روان‌شناسان به منظور جلوگیری از ایجاد یک پدیده نامطلوب یا کاهش اثرات نامطلوب آن، سعی می‌کنند آن را پیش‌بینی و کنترل کنند.	<p>موفقیت در رسیدن به پیش‌بینی و کنترل، به چگونگی توصیف و تبیین پدیده مورد مطالعه بستگی دارد.</p> <p>آن‌گونه که پیش‌بینی و کنترل در علوم دیگر سهل و آسان است، در علم روان‌شناسی نیست.</p> <p>مهم‌ترین دلیل دشواری پیش‌بینی و کنترل در علم روان‌شناسی، پیچیدگی و دشواری توصیف و تبیین در موضوعات مختلف این علم است.</p> <p>پیش‌بینی و کنترل موضوعی که توصیف و تبیین روشن‌تری داشته باشد، آسان‌تر است. پس رابطه‌شون مستقیمه یعنی هرچه میزان شفافیت توصیف و تبیین بالاتر باشه، پیش‌بینی و کنترل ساده‌تر میشه و برعکس.</p>	<p>انسان و رفتارهای او به عنوان موضوعی برای بررسی‌های علمی در روان‌شناسی، دارای ابعاد و ویژگی‌های مختلف و بسیار پیچیده‌ای است. انسان علاوه بر آن‌که جسم و بدن دارد، دارای ابعاد غیرجسمانی هم هست که با بدن در ارتباط تنگاتنگی است. این امر باعث می‌شود که توصیف دقیق از موضوعات مختلف در انسان، مانند هوش، عواطف، شناخت، اراده، خود و ...، بسیار دشوار گردد و در نتیجه تبیین‌های متفاوتی از این موضوعات و مانند آن‌ها، در روان‌شناسی می‌بینیم.</p> <p>در علم فیزیک پیش‌بینی انبساط فلز به وسیله گرما امر دشواری نیست ولی پیش‌بینی انگیزه پیشرفت به مراتب دشوارتر است. چرا؟ چون تحت تأثیر عوامل مختلفی است که به راحتی نمی‌توان آن‌ها را توصیف و تبیین کرد.</p>

مثال برای این‌که تفاوت توصیف و تبیین رو بهتر بفهمید، به این دو تا جمله فکر کنید:

۱) حافظه یعنی قدرت یادآوری و بازشناسی خاطرات گذشته ۲) تکرار به موقع خاطرات موجب تحکیم حافظه می‌شود.

فب فکر کردید؟ بله درسته!

جمله شماره ۱) به «چیستی» حافظه پرداخته و آن را توصیف کرده است. (حافظه چیست؟ حافظه یعنی قدرت ...)

جمله شماره ۲) به «چرایی» تحکیم حافظه با تکرار به موقع خاطرات پرداخته و آن را تبیین کرده است. (چرا حافظه تحکیم می‌شود؟ تکرار به موقع ...)

روش علمی

تعریف روش علمی فرآیند جست‌وجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین. این تعریف کاربردی‌ترین تعریف روش علمی است.

رکن اساسی روش علمی یا همان روش تجربه، مشاهده و تجربه است.

روش‌های ارائه شده در علم تجربی، تنها در حیطه امور مشاهده پذیر، قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطه امور غیرقابل مشاهده با حواس پنج‌گانه استفاده کرد.

برخی دانشمندان علوم تجربی در این زمینه دچار اشتباه شده و با ورود به حیطه موضوعاتی که امکان مشاهده مستقیم و تجربی آن‌ها وجود ندارد، به اظهارنظر درباره چنین موضوعاتی می‌پردازند. با کمال تعجب گاهی دیگر منابع آگاهی و معرفت (عقل، دریافت درونی، وحی) یا تبیین‌های ارائه شده بر اساس آن‌ها را نادرست معرفی می‌کنند.

نکته تنها چیزی که علم تجربی در مواجهه با مسائل غیرقابل مشاهده (غیر محسوس)، باید از تبیین‌های مستند به دیگر منابع معرفتی استفاده کرد. درباره موجودات غیرقابل مشاهده (غیر محسوس)، باید از تبیین‌های مستند به دیگر منابع معرفتی استفاده کرد.

بنابراین اگرچه یک موضوع غیرقابل مشاهده، قابلیت بررسی‌های تجربی را نداشته و نمی‌توان در آن، گزاره‌های تجربی و علمی بیان کرد، اما گاهی می‌توان با استناد به منابع و روش‌های دیگر کسب آگاهی و معرفت، گزاره‌های صحیح و معتبری را درباره آن موضوع بیان نمود.

هر نظریه علمی که بر اساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت: مبانی دینی و الهیاتی یا مبانی عقلی یا برداشته‌های درونی و شهودی) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

<ul style="list-style-type: none"> به جریان یک عمل اشاره دارد. تعریف: به جریان رسیدن به هدف وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حال حرکت هستیم، فرآیندی گوییم. 	فرآیند	توضیحات واژه‌های موجود در تعریف روش علمی
<ul style="list-style-type: none"> در روش علمی همواره به دنبال جست‌وجوی چیزی هستیم؛ در جست‌وجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی، هدفمند باشد. گاهی بدون هدف اقدامی صورت می‌گیرد که در این صورت اقدام محقق شده، به دلیل توجه نداشتن به هدف مشخص، نتیجه‌بخش نخواهد بود. 	در جست‌وجوی چیزی بودن	
<ul style="list-style-type: none"> روش علمی تابع قواعد مشخصی است که به صورت منظم طی می‌شود. مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در این است که هرچند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند، اما مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی، منظم و قاعده‌مند است. 	نظام‌دار بودن	
<ul style="list-style-type: none"> دانشمندان به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی هستند. دانشمند با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کند و سپس با روش‌های تجربی، سعی می‌کند تا به آن‌ها پاسخ داده و این موقعیت‌ها را روشن سازد. روشن‌سازی موقعیت نامعین همانند نور در شب تاریک است؛ هرچه بر شدت نور افزوده می‌شود، از مقدار تاریکی کاسته می‌شود. 	موقعیت نامعین	

ویژگی‌های روش علمی

روش علمی روش موردنظر روان‌شناسان تجربی است. آن‌ها در روش علمی با ۲ مفهوم مواجه هستند: متغیر و تعریف عملیاتی.

تعریف متغیر هر چیزی است که تغییر می‌کند.

مثال فرض کنید می‌خواهید ارتباط نمرات درس یک دانش‌آموز را با میزان استراحت شبانه‌روزی او بررسی کنید. در این پژوهش «نمره» و «میزان استراحت» مقادیر مختلفی (از صفر تا بیست در نمره و از صفر تا ۲۴ ساعت در میزان استراحت) را شامل می‌شود. بنابراین نمره و میزان استراحت، متغیرهای پژوهشی‌اند. در روش علمی و برای انجام آزمایش صحیح لازم است که متغیرها به صورت شفاف و قابل اندازه‌گیری تعریف شوند. تعریف عملیاتی یکی از ۲ ویژگی روش علمی است:

- تعریف عملیاتی
 - تکرارپذیری
- (روش مورد استفاده روان‌شناسان)

ویژگی	تعریف	مثال
۱) تعریف عملیاتی	در روش علمی و برای انجام یک آزمایش صحیح و همچنین سهولت در اندازه‌گیری‌ها، باید متغیرهای موردنظر، به شکل دقیق، شفاف و قابل اندازه‌گیری، تعریف شوند. به تعریفی از متغیر که این ویژگی‌ها را داشته باشد، تعریف عملیاتی می‌گویند. نکته تعریف عملیاتی باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با مطالعه آن به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی برسند.	مثال «هوش» از جذاب‌ترین واژه‌های روان‌شناسی است که همگان تعریف واحدی از آن ندارند. ممکن است فردی شخص بذله‌گو را باهوش تلقی کند، فرد دیگری کسی را که استعداد خاصی در نقاشی دارد، باهوش می‌داند و یا فردی که به زیبایی سخن می‌گوید باهوش بنامد. • در این حالت و برای رسیدن به مفهومی مشترک از هوش در آزمایش‌ها از تعریف عملیاتی استفاده می‌شود. در ادامه مثال بالا، برای تعریف هوش می‌توان گفت: «هوش عبارت است از قدرت سازگاری با محیط» و به عبارت دقیق‌تر منظور از هوش، عددی است که با اجرای «آزمون سازگاری» به دست می‌آید. • تعریف عملیاتی در علم روان‌شناسی کاری دشوار است. • برای واژه‌های جرم، اتم، کلسترول، سوخت و ساز و هورمون می‌توان تعریف بسیار دقیقی ارائه داد ولی ارائه تعریف دقیق برای واژه‌های اضطراب، پیشرفت تحصیلی، تصمیم‌گیری، استدلال و قضاوت بسیار دشوار است.
۲) تکرارپذیری	• یافته‌های به دست آمده از روش علمی، شخصی نیست بلکه هر دانشمند با رعایت ضوابط علمی، می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند. • اگرچه ممکن است بسیاری از انسان‌ها با روش‌هایی منحصر به فرد، مسائلی را حل کنند، اما اگر پاسخ آن‌ها به وسیله دیگران قابل تکرار نباشد، در مجموعه روش علمی قرار نمی‌گیرد. • همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند.	مثال فیزیکدانی که موضوع پژوهش او اجسام بی‌جان است، می‌تواند به یافته‌های یکسانی در آزمایش‌های متعدد تأثیر گرما بر فلز برسد، اما چنین چیزی در علوم مانند روان‌شناسی بسیار دشوار است. • دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی ۱) پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان ۲) رعایت مسائل اخلاقی ۳) تأثیر ارزش‌ها در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی و ... است. در نتیجه: روش‌های تجربی و علمی، همواره با محدودیت‌هایی در تبیین پدیده‌های انسانی مواجه بوده و نمی‌تواند پاسخ بسیاری از پرسش‌های بشر را بدهد.

تعریف روان‌شناسی

بین روان‌شناسان برای علم روان‌شناسی تعریف واحدی وجود ندارد.

۱) گذشت زمان

۲) تغییر در مبانی و پیش‌فرض‌های علم

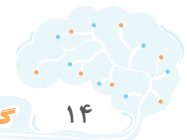
۳) تغییر در نیازهای فرهنگی و اجتماعی و زیستی

۴) افزایش اطلاعات در هر علم

موارد بالا موجب تغییر در توصیف و تبیین‌های موجود در یک علم می‌شود.

در نتیجه گاهی در برخی مسائل علمی و یا حتی تعریف یک علم، نمی‌توان به یک نظریه واحد یا دیدگاهی منسجم دست یافت.

تعریف روان‌شناسی علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (شناخت). این تعریف، جامع‌ترین تعریف علم روان‌شناسی است.

<p>تعریف: به هر نوع فعالیت مورد مشاهده جاندار، «رفتار» می‌گویند.</p> <p>مثال حرکت جمعی پرندگان، لانه‌سازی برخی حیوانات، راه رفتن انسان‌ها، غذا خوردن، خوابیدن و ...</p> <p>نکته مطالعه رفتار محدود به انسان نیست و در بسیاری از آزمایش‌ها، تفاوت جدی و بنیادی میان انسان و حیوان گذاشته نمی‌شود.</p>	<p>۱) رفتار</p>	<p>توضیحات واژه‌های اصلی به‌کاررفته در تعریف روان‌شناسی</p>
<p>فرایندهای ذهنی از اموری هستند که به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند.</p> <p>فرایندهای ذهنی را به واسطه آثار و کارکردهای قابل مشاهده آن‌ها، مورد مطالعه تجربی قرار می‌دهیم.</p> <p>مثال شما بیست تصویر به دوستان ارائه می‌کنید. بعد از ارائه همه تصاویر از او می‌خواهید تا با دیدن تصادفی تصاویر، تصویر هفتم و هشتم را به شما نشان دهد. پاسخ موفقیت‌آمیز فرد نشان‌دهنده حافظه است که از جمله فرایندهای ذهنی است که به صورت غیرمستقیم بررسی شده است.</p> <p>امروزه از فرایندهای ذهنی با واژه شناخت تعبیر می‌شود.</p>	<p>۲) فرایندهای ذهنی (شناخت)</p>	

مثال به مثال‌های زیر توجه کنید:

کروم‌یکی به صورت مستقیم (رفتار) و کروم‌۳ به‌طور غیرمستقیم (شناخت) قابل مشاهده‌س؟

- ⊙ حسین با دیدن دوستش به سمت او می‌رود. (—) مستقیم (رفتار)
- ⊙ فاطمه با نگاه به آینده، به رشته تحصیلی دانشگاهی‌اش می‌اندیشید. (—) غیرمستقیم (شناخت)
- ⊙ کودکان حرکت مادران را با چشم ردیابی می‌کنند. (—) مستقیم (رفتار)
- ⊙ تصاویر زیبایی معابر شهری، احساس خوشایندی به شهروندان می‌دهد. (—) غیرمستقیم (شناخت)

شناخت چیست؟

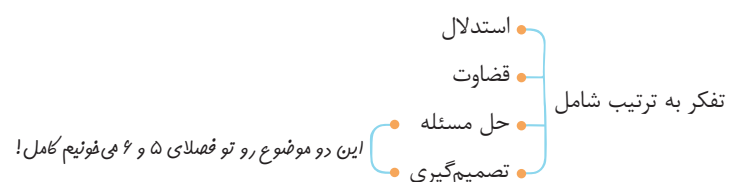
روان‌شناسی نوین در تبیین موضوعات مورد مطالعه، با واژه شناخت، بسیار سروکار دارد. تعریف دقیق و سلسله مراتبی شناخت:

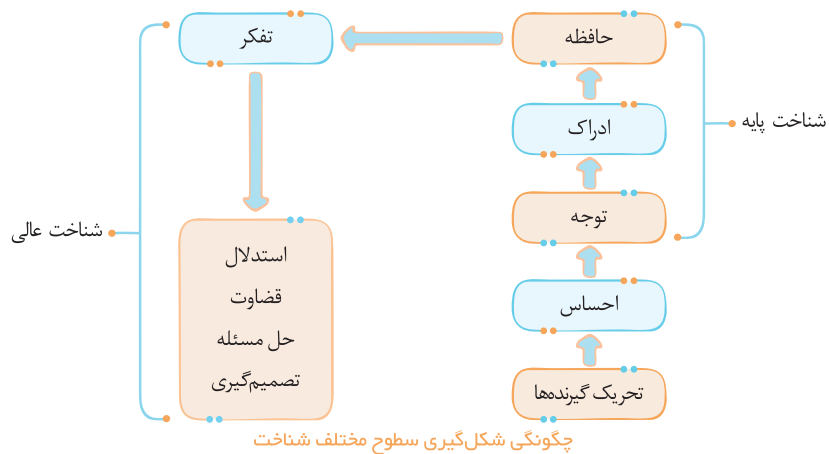
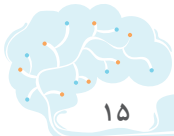
تعریف احساس محیط ما لبریز از محرک‌های مختلف است. این محرک‌ها گیرنده‌های حسی همچون گوش و چشم را تحریک می‌کنند که به نتیجه آن احساس می‌گویند.

تعریف ادراک به کمک توجه یک یا چند محرک احساس شده را انتخاب می‌کنیم؛ سپس محرک انتخاب شده را تعبیر و تفسیر می‌کنیم. به فرایند تفسیر و معنابخشی به محرک‌های انتخابی ادراک گفته می‌شود؛ مثل این‌که آن چه الان در مقابل خود احساس می‌کنم، یک کتاب یا خودکار است.

- ⊙ تفسیرهای ما در محفظه‌ای به نام حافظه نگهداری می‌شود.
- ⊙ انسان‌ها سعی می‌کنند از اطلاعات خام موجود در حافظه، استنباط‌های زیادی داشته باشند و به مراتب بالاتر شناخت دست یابند.

تعریف تفکر فرایند استفاده از اطلاعات موجود در حافظه، تفکر نام دارد.

بنابراین:

فرایند «توجه تا تصمیم‌گیری» را شناخت می‌نامیم.

- شناخت پایه: فرایندهایی همچون توجه، ادراک و حافظه
 - شناخت عالی: انواع تفکر (استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری)
- هرچه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.
- عالی‌ترین مرتبه شناخت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است.

• پردازش به معنای دریافت و فهم بیشتر است. انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند.

- پردازش ادراکی: پردازشی که صرفاً بر ویژگی‌های حسی، مانند اندازه و شکل ظاهری محرک تکیه داشته باشد.
 - پردازش مفهومی: پردازشی که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد. در این پردازش، پردازشگران به مفهوم می‌رسند.
- هرچه پردازش ما مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود. رابطه مستقیم!

حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی، کارآمدتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی است.

مثال سارا ۵ ساله و سپیده ۱۷ ساله با هم خواهند بود و به همراه مادرشان برای خرید لباس به فروشگاه رفته‌اند. سارا با دیدن لباس قرمزی بر خرید آن اصرار دارد. برخلاف سارا، سپیده لباس را از نظر نرمی، کیفیت، دوام و قیمت بررسی می‌کند و سپس تصمیم‌گیری می‌کند. در این مثال سارا که کودکی ۵ ساله است، تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی داشته و به ویژگی‌های ظاهری توجه کرده و سپیده که نوجوانی ۱۷ ساله است، تصمیم‌گیری بر مبنای پردازش مفهومی انجام داده است؛ بنابراین تصمیم‌گیری سپیده کارآمدتر خواهد بود.

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در روان‌شناسی

- مشاهده
 - پرسش‌نامه
 - مصاحبه
 - آزمون
- برخی از روش‌های جمع‌آوری اطلاعات

روش‌های جمع‌آوری اطلاعات در علم روان‌شناسی

- یکی از روش‌های اصلی جمع‌آوری اطلاعات و توصیف موضوعات مختلف است.
- بسیاری از محققان با مشاهده، رفتار حیوانات و آدمیان را مطالعه می‌کنند.
- **مثال** با مشاهده دقیق رفتار حیوانات می‌توان رفتار نوع‌دوستانه در آن‌ها را مطالعه کرد.
- **مثال** با فیلم‌برداری از نوزدان می‌توان جزئیات الگوهای حرکتی آنان را مشاهده و توصیف کرد.
- علاوه بر مشاهده در محیط طبیعی، برخی محققان در محیط آزمایشگاهی به مشاهده رفتار مورد نظر می‌پردازند.
- مشاهده باید همراه با ثبت دقیق اطلاعات و به دور از پیش‌داوری یا تعصب باشد.

۱ مشاهده

روش های جمع آوری اطلاعات در علم روان شناسی

	<p>⊙ کسب اطلاعاتی که با کمک مشاهده مستقیم امکان پذیر نیست را می توان با استفاده از پرسش نامه به دست آورد.</p> <p>⊙ محقق در این روش از خود فرد درباره رفتار یا افکار خاص او می پرسد.</p> <p>⊙ پرسش نامه ها باید دقیق و معتبر باشد.</p> <p>⊙ پرسش نامه ها به صورت های مختلف نمره گذاری می شود.</p>	<p>۲ پرسش نامه</p>
	<p>⊙ برخی موضوعات را نمی توان به صورت مستقیم، مشاهده و یا با کمک پرسش نامه های از پیش تعیین شده مطالعه کرد؛ محققان در این حالت از روش مصاحبه استفاده می کنند.</p> <p>⊙ در مصاحبه محقق در ضمن گفت و گو و بر اساس پاسخ های دریافت شده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می کند.</p> <p>⊙ مصاحبه برخلاف گفت و گوی معمولی، هدفمند و سازمان یافته است.</p>	<p>۳ مصاحبه</p>
	<p>⊙ شاید بیش از هر روشی، افراد عادی جامعه با استفاده از آزمون های روان شناختی مواجه شده اند.</p> <p>⊙ آزمون ها ابزاری برای کمی کردن ویژگی های روان شناختی هستند.</p> <p>⊙ ساخت آزمون ها بسیار دشوار است و فرایند پیچیده ای را طی می کند.</p> <p>⊙ آزمون ها باید دقیقاً چیزی را اندازه گیری کنند که برای آن ساخته شده اند.</p> <p>⊙ آزمون ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند.</p> <p>⊙ استفاده از آزمون ها، چگونگی اجرا و تفسیر آن باید در کنار سایر روش ها باشد و به دست افراد متخصص انجام شود.</p> <p>⊙ متخصصان نباید مشخصات و اطلاعاتی را که در تحقیقات خود از افراد به دست آورده اند، به صورت عمومی و برای دیگران منتشر کنند.</p>	<p>۴ آزمون ها</p>

پرسش های چهار گزینه ای در س اول

(داخل ۱۴۰۱)

۱- کدام مورد در خصوص پدیده هایی که در پژوهش های روان شناسی مورد مطالعه قرار می گیرند، درست است؟

- ۱) رابطه این پدیده ها با استفاده از مشاهدات تجربی بررسی می شود.
- ۲) پیش بینی و کنترل این پدیده ها به سهولت و راحتی صورت می گیرد.
- ۳) تبیین مشخص و واحدی در مورد علل رخ دادن این پدیده ها وجود دارد.
- ۴) با تعریف عملیاتی این پدیده ها می توان به راحتی در پژوهش های مختلف به نتایج یکسان در مورد آن ها رسید.

(داخل ۱۴۰۱)

۲- درست «د» یا نادرست «ن» بودن جمله های زیر، به ترتیب کدام است؟

- ⊙ قانون، نظامی مشخص و تابع قواعد برای طرح فرضیه است.
 - ⊙ فرضیه، ابزار معتبر و پذیرفته شده برای اندازه گیری متغیرها است.
 - ⊙ اصل، گزاره ای است که قبول یا رد آن مستلزم مشاهده تجربی است.
 - ⊙ نظریه، مجموعه یکپارچه ای از مسئله و سؤال های نظری درباره یک موضوع است.
- ۱) ن - د - د - د ۲) د - د - ن - د ۳) ن - ن - د - ن ۴) ن - ن - ن - ن

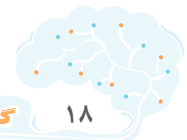
(فارج ۱۴۰۱)

۳- عبارات زیر، به ترتیب با کدام مورد هماهنگی دارد؟

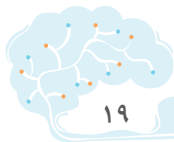
- ⊙ استفاده از ویتامین D با تقویت سیستم ایمنی بدن، شانس ابتلا به کرونا ویروس را کاهش می دهد.
 - ⊙ پزشکان و پژوهشگران حوزه سلامت در حال آزمایش برای یافتن داروی قطعی برای درمان انواع سوبه های کرونا هستند.
 - ⊙ طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی، واکسیناسیون کووید ۱۹، مرگ و میر ناشی از کرونا را تا حد زیادی کاهش می دهد.
- ۱) فرضیه - مسئله - قانون ۲) مسئله - فرضیه - نظریه ۳) قانون - مسئله - نظریه ۴) فرضیه - مسئله - فرضیه

- ۴- درستی «د» یا نادرستی «ن» عبارات زیر، به ترتیب کدام است؟
 ☉ پژوهش‌های روان‌شناختی، با طرح فرضیه آغاز می‌شود.
 ☉ گزاره‌ای که پذیرش آن نیازمند آزمایش تجربی است، قانون نام دارد.
 ☉ تعریف عملیاتی متغیر، منجر به دستیابی به یافته‌های یکسان در پژوهش‌های مختلف می‌شود.
 ☉ بین تعداد عوامل تأثیرگذار بر یک متغیر روان‌شناختی و میزان کنترل‌پذیری آن رابطه عکس وجود دارد.
- (۱) د - د - د - ن (۲) د - د - ن - ن (۳) ن - ن - د - د (۴) ن - ن - ن - د
- ۵- کدام عبارت، در خصوص قوانین روان‌شناسی به‌عنوان یک علم تجربی درست است؟
 (۱) اصل روان‌شناسی از ترکیب نظریه‌های مختلف به‌دست می‌آید.
 (۲) در پژوهش روان‌شناسی پاسخ نخست به مسئله پژوهشی قانون است.
 (۳) فرضیه‌ای که در پژوهش‌های روان‌شناسی تأیید شود، به‌عنوان قانون پذیرفته می‌شود.
 (۴) روان‌شناسان یک اصل را به‌طور تجربی آزمون می‌کنند تا درستی آن را مشخص کنند.
- ۶- یک روان‌شناس قصد دارد در یک پژوهش علمی، اضطراب ابتلاء به بیماری کووید - ۱۹ (کرونا) را در بین بزرگسالان بررسی کند، کدام مورد، برای اینکه خوانندگان این پژوهش مفهوم اضطراب ابتلاء به این بیماری را تقریباً به‌طور مشابه درک کنند، لازم است؟
 (۱) توصیف (۲) ارائه فرضیه (۳) تعریف نظری (۴) تعریف عملیاتی
- ۷- در پاسخ به این سؤال که «چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند» کدام هدف علم روان‌شناسی دنبال می‌شود؟
 (۱) تبیین (۲) توصیف (۳) پیش‌بینی (۴) کنترل
- ۸- کدام مورد، در خصوص شناخت درست است؟
 (۱) پردازش مفهومی در یافتن بهترین راه‌حل برای رسیدن به هدف کارآمدتر است.
 (۲) پردازش مفهومی تنها از طریق خصوصیات کیفی محرک صورت می‌گیرد.
 (۳) توجه به محرک بالاترین مرحله شناخت ناشی از پردازش ادراکی است.
 (۴) روش پردازش ادراکی محرک‌ها در همه انسان‌ها یکسان است.
- ۹- پاسخ‌های خردمندانه به مسائل علمی در روان‌شناسی بیانگر چه مفهومی است؟
 (۱) فرضیه (۲) نظریه (۳) تجربه (۴) بیان مسئله
- ۱۰- تلاش روان‌شناسان بر کدام مورد، متمرکز است؟
 (۱) توصیف و تبیین علمی رفتار انسان
 (۲) شکل‌دهی فرضیه برای بررسی داده‌ها
 (۳) مشاهده طبیعی رفتار و تجربه منحصر به فرد انسان
 (۴) گردآوری و جمع‌آوری اطلاعات در مورد رفتار انسان
- ۱۱- دانشمندان از طریق تعریف عملیاتی، کدام فعالیت علمی را انجام می‌دهند؟
 (۱) پدیده‌های طبیعی را پیش‌بینی می‌کنند.
 (۲) نحوه اندازه‌گیری متغیرها را مشخص می‌کنند.
 (۳) ارتباط بین دو یا چند متغیر را روشن می‌کنند.
 (۴) فرضیه‌ای که به‌طور تجربی قابل بررسی است را ارائه می‌کنند.
- ۱۲- یافته‌های یک تحقیق علمی نشان داد که تماشای فیلم‌های خشونت‌آمیز موجب افزایش پرخاشگری کودکان می‌شود. در چند تحقیق دیگر که در موقعیت‌های مشابه انجام شد، نیز همین یافته به‌دست آمد. این یافته‌های تحقیقاتی کدام ویژگی روش علمی را نشان می‌دهد؟
 (۱) کنترل (۲) مشاهده (۳) تکرارپذیری (۴) تعریف عملیاتی
- ۱۳- در کدام‌یک از منابع کسب شناخت از روش‌های فلسفی استفاده می‌شود؟
 (۱) عقلی (۲) شهودی (۳) تجربی (۴) استناد به وحی
- ۱۴- تلاش برای پاسخ‌گویی به این‌که چرا بازشناسی خاطرات دوره کودکی دشوار است، بیانگر کدام هدف علم روان‌شناسی است؟
 (۱) کنترل (۲) تبیین (۳) توصیف (۴) پیش‌بینی
- ۱۵- در روش علمی، بیان دقیق و عینی هر متغیر را چه می‌نامند؟
 (۱) فرضیه (۲) نظریه (۳) توصیف (۴) تعریف عملیاتی
- ۱۶- نسبت دادن عدد به ویژگی‌های اشیا و افراد را چه می‌نامند؟
 (۱) اندازه‌گیری (۲) پژوهش (۳) توصیف (۴) آزمون

- ۱۷- به کدام دلیل توصیف و تبیین پدیده‌های روان‌شناختی دشوار است؟
 (۱) روان‌شناسی علم دقیق‌تری است.
 (۲) پدیده‌های روان‌شناختی گسترده‌تر هستند.
 (۳) روان‌شناسی علم پدیده‌های روانی ناخوش است.
 (۴) پدیده‌های روان‌شناختی تحت تأثیر علت‌های متعدد است.
- ۱۸- شناسایی «مهم‌ترین علل شکست تحصیلی» به کدام مفهوم اشاره دارد؟
 (۱) تبیین (۲) توصیف (۳) کنترل (۴) پیش‌بینی
- ۱۹- کدام گزینه، عبارت «گذشت زمان باعث تضعیف حافظه می‌شود.» را توصیف می‌کند؟
 (۱) اصل (۲) مسئله (۳) فرضیه (۴) نظریه
- ۲۰- عبارت «افراد باهوش در زندگی موفق‌ترند.» بیانگر چه سطحی از بررسی رفتار انسان است؟
 (۱) پیش‌بینی (۲) ارزشیابی (۳) توصیف (۴) تبیین
- ۲۱- محققى به دنبال بررسی «تأثیر نوع ورزش بر میزان مشارکت جمعی دانش‌آموزان» است. این محقق قصد دارد، مشارکت جمعی را به صورت دقیق اندازه‌گیری کند. موفقیت وی به چه چیزی بستگی دارد؟
 (۱) شروع با طرح مسئله (۲) تعریف عملیاتی متغیر (۳) استفاده از روش علمی (۴) نظام‌دار کردن روش مورد استفاده
- ۲۲- اعتماد افراطی به یافته‌ها، در کدام یک از منابع کسب شناخت دیده می‌شود؟
 (۱) روش علمی (۲) صاحب‌نظران (۳) روش عقلی (۴) روش شهودی
- ۲۳- کدام یک از سؤالات زیر در حوزه علم روان‌شناسی قابل طرح و بررسی نیست؟
 (۱) تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز در رسانه‌ها چه تأثیری بر پرخاشگری کودکان دارد؟
 (۲) چرا یک شخص بی‌گناه هنگام دستگیر شدن از خود حالت اضطرابی نشان می‌دهد؟
 (۳) چرا هنگام مطالعه دائماً حواس علی پرت می‌شود؟
 (۴) افراد چگونه به جامعه راه پیدا می‌کنند و عقاید و ارزش‌های آن را می‌پذیرند؟
- ۲۴- راه‌های بررسی درستی یا نادرستی پاسخ‌های اولیه به یک سؤال روان‌شناختی کدام است؟
 (۱) استفاده از روش‌های حسی و تجربی برای آزمایش پاسخ - تطبیق آن با واقعیت‌های تأییدشده
 (۲) تطبیق با واقعیت‌های تأییدشده - آزمایش آن پاسخ بر روی گروهی از انسان‌ها و تحلیل نتایج
 (۳) بررسی پاسخ از طریق روش‌های علمی - تطبیق با واقعیت‌های تأییدشده در علم روان‌شناسی
 (۴) آزمایش آن پاسخ بر روی گروهی از انسان‌ها و تحلیل نتایج - بررسی پاسخ از طریق روش‌های علمی
- ۲۵- کدام گزینه با توجه به رویداد زیر و تأثیر ویژگی‌های روان‌شناختی بر عملکرد انسان، نادرست است؟
 «در یک همایش علمی هزاران نفر از باتجربه‌ترین جراحان مغز و اعصاب دنیا، قصد‌گزينش بهترین‌های این علم را دارند و در نهایت تنها ۱۰ نفر را انتخاب می‌کنند.»
 (۱) عواملی مانند پشتکار و نحوه مطالعه در موفقیت این افراد تأثیر چشمگیری داشته است.
 (۲) قطعاً ویژگی‌های شخصیتی این افراد مانند نظم در موفقیت آن‌ها تأثیر دارد.
 (۳) تنها دانش و تخصص این افراد عامل اصلی پیشرفت و موفقیت آن‌ها است.
 (۴) علاقه این افراد به پیشرفت و سخت‌کوشی آن‌ها باعث شده است که جزء برترین جراحان شوند.
- ۲۶- روش مطالعه پدیده‌ها در علوم تجربی چیست؟
 (۱) مشاهده و استفاده از ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری
 (۲) استفاده از روش‌های عینی و ذهنی
 (۳) روش‌های تجربی و شهودی
 (۴) استناد به نظر صاحب‌نظران و روش‌های شهودی
- ۲۷- پژوهش‌های دانشمندان با آغاز می‌شود.
 (۱) مشاهده (۲) فرضیه (۳) بیان علمی (۴) طرح مسئله
- ۲۸- کدام گزینه در مورد «فرضیه» اطلاعات نادرستی ارائه می‌دهد؟
 (۱) فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است.
 (۲) فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ یک سؤال می‌آیند، باعث طرح سؤال‌های دیگر بشوند.
 (۳) فرضیه پاسخ خردمندانه و سنجیده دانشمندان به مسئله‌های علمی است.
 (۴) فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن، به نظریه تبدیل می‌شوند.

۲۹- هریک از عبارات زیر به کدام مفهوم در بررسی‌های علمی اشاره می‌کند؟

⊙ پاسخ اولیهٔ دانشمندان به مسئله‌های علمی

⊙ دومین مرحله در سلسله‌مراتب بیان‌های علمی

⊙ آخرین مرحله از سلسله‌مراتب بیان‌های علمی

- (۱) فرضیه - اصول یا قوانین - نظریه
(۲) فرضیه - فرضیه - نظریه
(۳) تبیین مسئله - فرضیه - علم تجربی
(۴) تبیین مسئله - اصول یا قوانین - علم تجربی

۳۰- با توجه به سلسله‌مراتب بیان‌های علمی کدام گزینه در ارتباط با مرحلهٔ سوم صحیح است؟

- (۱) مجموعه‌ای از قوانین علمی است که با ترکیب اصول و قوانین مختلف به دست می‌آید.
(۲) پاسخ‌های خردمندانه و سنجیده به مسئله‌های علمی است که با توجه به دانش و تجربهٔ پژوهشگر طرح می‌شود.
(۳) در صورت پذیرفته شدن فرضیه‌ها که پاسخ اولیهٔ پژوهشگران به مسئله است، به این مرحله خواهیم رسید.
(۴) ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال می‌آیند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم می‌شوند.

۳۱- کدام گزینه می‌تواند آغازگر یک پژوهش باشد؟

- (۱) تماشای برنامه‌های خشونت‌آمیز در رسانه‌ها منجر به تشدید رفتارهای خشونت‌آمیز در کودکان می‌شود.
(۲) احتمال ابتلا به فشار خون در افراد سیگاری بیش از سایرین است.
(۳) قرار گرفتن در محیط باعث افزایش سرعت زبان‌آموزی می‌شود.
(۴) تا چه اندازه نحوهٔ یادگیری دانش‌آموز بر یادآوری وی مؤثر است؟

۳۲- رابطهٔ مسئله و فرضیه چگونه است؟

- (۱) فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیایند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند.
(۲) فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن، به نظریه تبدیل شده و مسئلهٔ مورد سؤال پژوهشگر را پاسخ می‌دهند.
(۳) فرضیه‌ها همواره در پاسخ به یک سؤال می‌آیند و از ترکیب اصول و قوانین مختلف با توجه به دانش و تجربهٔ پژوهشگر ارائه می‌شوند.
(۴) فرضیه‌ها به مفاهیم علمی مختلفی اشاره دارند البته فرضیه‌ها ممکن است به سؤالات دیگری برای پژوهشگر تبدیل شوند.

۳۳- با توجه به نمودار مقابل، الف و ب به ترتیب کدامند؟

- (۱) فرضیه - بیان علمی
(۲) بیان علمی - نظریه
(۳) فرضیه - نظریه
(۴) بیان علمی - فرضیه

۳۴- کدام گزینه به سلسله‌مراتب بیان‌های علمی با توجه به تقدم و تأخر اشاره دارد؟

- (۱) مسئله - اصول یا قوانین - فرضیه - نظریه
(۲) مسئله - فرضیه - اصول یا قوانین
(۳) پرسش علمی - اصول یا قوانین - فرضیه - نظریه
(۴) پرسش علمی - فرضیه - اصول یا قوانین - نظریه

۳۵- کدام گزینه بیانگر اهداف علم روان‌شناسی است؟

- (۱) توصیف، تبیین، نظام‌دار بودن و پیش‌بینی
(۲) کنترل، کسب شناخت، تعریف و تبیین
(۳) پیش‌بینی، نظام‌دار بودن، کسب شناخت و توصیف
(۴) تبیین، توصیف، پیش‌بینی و کنترل

۳۶- منظور از توصیف به عنوان یکی از اهداف علم روان‌شناسی کدام است؟

- (۱) بیان دقیق و روشن مفهوم مورد نظر
(۲) بیان چرایی یک پدیده
(۳) استناد به روش‌های علمی
(۴) جستجوی باقاعده و نظام‌دار

۳۷- چه تعداد از عبارات زیر پیرامون شرایط توصیف از اهداف علم روان‌شناسی صحیح است؟

- (الف) روان‌شناسان در توصیف پدیده‌ها دقیق‌اند و سعی می‌کنند تحت تأثیر پیش‌داوری‌های شخصی قرار نگیرند.
(ب) توصیف بیان دقیق و روشن مفهوم مورد نظر بوده و در واقع در توصیف به دنبال چیستی مفهوم مورد مطالعه هستیم.
(ج) توصیف در روان‌شناسی دشوار است؛ زیرا پدیده‌های روان‌شناختی تحت تأثیر علت‌های زیادی هستند.
(د) در توصیف یک پدیده مهم‌ترین علل بروز آن مطالعه می‌شود.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۳۸- کدام گزینه یک توصیف است؟

- (۱) آیا کسی که سخنور خوبی است حافظه خوبی دارد؟
 (۲) باگذشت زمان مطالبی که به حافظه سپرده شده اند کم کم فراموش می شوند.
 (۳) مغز را می توان به سه منطقه اصلی پیش مغز، میان مغز و مغز پسین تقسیم کرد.
 (۴) نظریه تأثیر گذشت زمان بر حافظه

۳۹- یکی از نکات مهم در هنگام توصیف یک مفهوم روان شناختی این است که

- (۱) چرایی آن پدیده به طور کامل شرح داده شود.
 (۲) تحت تأثیر پیش دآوری های شخصی قرار نگیریم.
 (۳) راه را برای کنترل و پیش گیری باز کنیم.
 (۴) عواملی را که پدیده تحت تأثیر آن هاست، شناسایی کنیم.

۴۰- اگر از یک روان شناس سؤال شود که «آیا سخنوری معادل داشتن حافظه عالی است؟» عکس العمل ابتدایی وی در پاسخ چه خواهد بود؟

- (۱) روان شناس در پی آزمایش و جمع آوری اطلاعات پیرامون این مسئله برمی آید.
 (۲) روان شناس تلاش می کند دلایل و عوامل مؤثر بر این پدیده را شناسایی کند.
 (۳) وی تلاش می کند مفاهیمی مانند حافظه را به طور دقیق شرح و توصیف کند.
 (۴) وی تلاش می کند این مسئله را تحت کنترل گرفته و آن را پیش بینی کند.

۴۱- این مسئله که در روان شناسی توصیف و تبیین از سایر علوم دشوارتر می باشد به چه علتی است؟

- (۱) پیش دآوری های شخصی
 (۲) مغز و ساختار آن
 (۳) پیچیدگی پدیده های روان شناختی
 (۴) عوامل متعدد مؤثر بر پدیده ها

۴۲- موفقیت در رسیدن به پیش بینی و کنترل در روان شناسی به بستگی دارد.

- (۱) چگونگی توصیف و تبیین پدیده مورد مطالعه
 (۲) دوری از پیش دآوری های شخصی
 (۳) شناخت عوامل مؤثر بر پدیده مورد مطالعه
 (۴) آموزش مهارت های مختلف مانند خرد کردن مسئله

۴۳- در کدام یک از مسائل زیر پیش بینی و کنترل دشوارتر از سایر گزینه هاست؟

- (۱) آب نمک در دمای ۱۰۰ درجه جوش نمی آید.
 (۲) قطعه پس سری در مغز به پردازش اطلاعات دیداری می پردازد.
 (۳) افرادی که مکرراً جراحی های پلاستیک انجام می دهند کمبود اعتماد به نفس دارند.
 (۴) کرونا ویروس در دمای بالا نمی تواند زندگی کند.

۴۴- چرا کنترل پدیده «پیشرفت» از «انبساط فلز» دشوارتر است و در چه صورتی کار کنترل برای روان شناس ساده تر است؟

- (۱) زیرا «پیشرفت» تحت تأثیر عوامل متعددی است - علت و چرایی پدیده از قبل مشخص شده باشد.
 (۲) چون پیش بینی پدیده هایی مانند «انبساط» راحت تر است - توصیف و تبیین از پدیده مورد مطالعه روشن باشد.
 (۳) چون پیش بینی پدیده هایی مانند «انبساط» راحت تر است - علت و چرایی پدیده از قبل مشخص شده باشد.
 (۴) زیرا «پیشرفت» تحت تأثیر عوامل متعددی است - توصیف و تبیین از پدیده مورد مطالعه روشن باشد.

۴۵- هریک از عبارات زیر به کدام یک از اهداف علم روان شناسی اشاره دارد؟

- (الف) تکرار باعث می شود مطالب از حافظه کوتاه مدت به حافظه بلندمدت انتقال پیدا کنند.
 (ب) روش خرد کردن مسئله مهارت های حل مسئله را افزایش می دهد.

- (۱) توصیف - کنترل (۲) تبیین - پیش بینی (۳) توصیف - پیش بینی (۴) تبیین - کنترل

۴۶- هریک از عبارات زیر به کدام یک از اهداف علم روان شناسی اشاره دارد؟

- (الف) ارزیابی یعنی بررسی راه های موجود و مقایسه آنها با یکدیگر (ب) فشار روحی موجب افسردگی می شود.

- (۱) توصیف - توصیف (۲) تبیین - تبیین (۳) توصیف - تبیین (۴) تبیین - توصیف

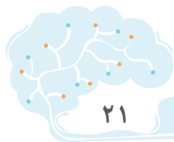
۴۷- اگر روان شناس با این سؤال که «آیا هوش افراد سختکوش و با پشتکار از متوسط افراد جامعه بالاتر است؟» مواجه شود، وی ابتدا به کدام یک از اهداف

علم روان شناسی متوسل می شود و این هدف به چه معناست؟

- (۱) تبیین - یافتن چرایی (۲) توصیف - بیان دقیق و روشن مفهوم
 (۳) تبیین - یافتن مهم ترین علل بروز پدیده (۴) توصیف - تعریف پدیده از زبان افراد عادی

۴۸- کدام مفاهیم به ترتیب به چپستی و چرایی یک پدیده روان شناختی اشاره دارد؟

- (۱) توصیف - تبیین (۲) تبیین - توصیف (۳) توصیف - پیش بینی (۴) تبیین - پیش بینی

۴۹- عبارت «حافظه یعنی قدرت یادآوری و بازشناسی خاطرات گذشته» یک است؛ زیرا

- (۱) توصیف - در این عبارت مفهوم حافظه به طور دقیق تعریف شده است.
- (۲) تبیین - مهم‌ترین عوامل سازنده حافظه مطرح شده است.
- (۳) تبیین - علل حافظه قوی قدرت یادآوری بالای فرد است.
- (۴) توصیف - قدرت یادآوری خاطرات بخشی از حافظه است.

۵۰- چه تعداد از عبارات زیر «تبیین» هستند؟

- ⊙ تکرار به موقع خاطرات موجب تحکیم حافظه می‌شود.
- ⊙ امید به آینده انگیزه پیشرفت را افزایش می‌دهد.
- ⊙ گرما باعث انبساط فلز می‌شود.
- ⊙ هوش یعنی قدرت درک مطالب.

(۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۵۱- اگر این سؤال مطرح شود که «آیا جهان نظم دارد؟» و در ادامه با پاسخ‌های زیر مواجه شویم به ترتیب کدام گزینه به منابع کسب شناخت این پاسخ‌ها اشاره دارد؟

⊙ در قرآن کریم به نظم در جهان اشاره شده است: ﴿الم تروا كيف خلق الله سبع السماوات طباقا﴾

⊙ با توجه به کشفیات درونی، می‌گوییم که جهان نظم دارد.

⊙ اگر کره زمین چند کیلومتر دورتر یا نزدیک‌تر به خورشید بود امکان حیات در زمین وجود نداشت پس جهان نظم دارد.

(۱) روش عقلی - شیوه‌های مبتنی بر سیر و سلوک - روش علمی

(۲) روش‌های شهودی - روش‌های شهودی - روش عقلی

(۳) استناد به نظر صاحب‌نظران - شیوه‌های مبتنی بر سیر و سلوک - روش عقلی

(۴) استناد به نظر مقام صلاحیت‌دار - روش‌های شهودی - روش علمی

۵۲- علی در کتاب خود خوانده بود که آتش برای روشن شدن به اکسیژن نیاز دارد. او بعد از انجام آزمایشی متوجه شد که اگر درون یک بطری آب معدنی شعله کوچکی از آتش بیندازد و در آن را ببندد، بطری تغییر شکل داده و جمع خواهد شد. او به ترتیب برای کسب شناخت از چه منابعی استفاده کرده است؟

(۱) روش عقلی - روش علمی (۲) استناد به نظر صاحب‌نظران و مقام صلاحیت‌دار - روش علمی

(۳) استناد به نظر صاحب‌نظران و مقام صلاحیت‌دار - روش عقلی (۴) روش عقلی - روش عقلی

۵۳- «حکیم ابوعلی سینا می‌گوید: هرگاه بعد از آزمایش و مطالعه بسیار از پاسخ به سؤالی عاجز می‌شدم به عبادت می‌پرداختم و از خدا درخواست می‌کردم در حل آن مرا یاری کند و بعد از آن اندکی استراحت می‌کردم؛ پس از برخاستن از خواب متوجه می‌شدم که پاسخ مسئله بر من الهام شده است.»

با توجه به عبارات بالا، ابوعلی سینا از کدام روش کسب شناخت استفاده کرده است و مشخصه این روش چیست؟

(۱) شیوه‌های مبتنی بر سیر و سلوک - این روش مبتنی بر درک درونی و قابل تعمیم است.

(۲) روش عقلی - فیلسوفان از این روش استفاده می‌کنند.

(۳) روش علمی - در این روش از روش‌های تجربی استفاده می‌شود.

(۴) روش‌های شهودی - مهم‌ترین ویژگی این شیوه شخصی و غیرقابل تعمیم بودن آن است.

۵۴- منظور از «فرایند جستجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین» کدام است؟

(۱) روش علمی (۲) فرضیه (۳) تعریف عملیاتی (۴) شناخت

۵۵- در روش علمی در جستجوی چیزی بودن باعث بودن پژوهش شده و آن به معنای است.

(۱) هدفمند - ارائه تعریف عملیاتی (۲) نظام‌دار - ارائه تعریف عملیاتی

(۳) هدفمند - مشخص کردن یک موقعیت نامعین (۴) نظام‌دار - مشخص کردن یک موقعیت نامعین

۵۶- عبارت‌های زیر به ترتیب به کدام یک از مؤلفه‌های روش علمی مربوط است؟

(الف) جریان رسیدن به هدف (ب) قواعد مشخص (ج) نور در شب تاریک

(۱) فرایند - نظام‌دار بودن - جستجو (۲) فرایند - نظام‌دار بودن - روشن‌سازی موقعیت نامعین

(۳) نظام‌دار بودن - تعریف عملیاتی - جستجو (۴) نظام‌دار بودن - تعریف عملیاتی - روشن‌سازی موقعیت نامعین

۵۷- در روش علمی وقتی از مبدأ یک پژوهش به سمت مقصد آن در حرکت هستیم، این جریان رسیدن به هدف را چه می‌گویند؟

(۱) فرضیه (۲) فرایند (۳) ادراک (۴) شناخت

۵۸- مهم‌ترین تفاوت دانشمند با فرد عادی در مواجهه با یک مسأله علمی کدام است؟

- (۱) افراد عادی بدون داشتن هدف مشخص دست به اقدام می‌زنند که در نتیجه تلاش آن‌ها اثربخش نخواهد بود.
- (۲) دانشمندان به دنبال ابهام‌زدایی و روشن‌سازی موقعیت نامعین هستند درحالی که افراد عادی صرفاً به حل مسئله فکر می‌کنند.
- (۳) مواجهه دانشمندان با مسائل برخلاف افراد عادی منظم و قاعده‌مند است و طبق قواعد مشخصی پیش می‌رود.
- (۴) دانشمندان در روش علمی متغیر خود را به صورت عینی و دقیق‌تر از افراد عادی تعریف می‌کنند.

۵۹- این عبارت که «در روش علمی هر متغیر باید به طور دقیق بیان شود» ناظر به کدام مفهوم است؟

- (۱) نظام‌دار بودن
- (۲) تعریف عملیاتی
- (۳) شناخت
- (۴) بیان مسئله

۶۰- کدام گزینه اطلاعات نادرستی پیرامون تعریف عملیاتی از ویژگی‌های روش علمی ارائه می‌دهد؟

- (۱) در روش علمی هر متغیر باید به طور دقیق بیان شود به این ویژگی تعریف عملیاتی گفته می‌شود.
- (۲) در روش علمی متغیر مورد نظر باید به صورت ذهنی و دقیق تعریف شود.
- (۳) تعریف باید به گونه‌ای باشد که همه افراد با خواندن آن به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی برسند.
- (۴) جهت یکپارچه‌سازی و شکل‌دهی مفاهیم مشترک از تعریف عملیاتی استفاده می‌شود.

۶۱- اگر از بین عبارت‌هایی مانند «کسی که بذله‌گوست باهوش‌تر است»، «افرادی که در نقاشی استعداد دارند باهوش‌تر از دیگرانند» و «ریاضیدانان باهوش‌ترین افراد هستند» به این تعریف برسیم که «هوش عبارت است از قدرت سازگاری با محیط» در واقع کدام‌یک از ویژگی‌های روش علمی رعایت شده است؟

- (۱) تعریف عملیاتی
- (۲) تکرارپذیری
- (۳) روشن‌سازی موقعیت نامعین
- (۴) نظام‌دار بودن

۶۲- به ترتیب هدف و شرط تعریف عملیاتی خوب چیست؟

- (۱) یکپارچه‌سازی مفاهیم یکسان - هدفمند بودن تعریف عملیاتی که به نتیجه‌بخش بودن اقدام محقق می‌انجامد.
- (۲) رعایت ضوابط علمی - هدفمند بودن تعریف عملیاتی که به نتیجه‌بخش بودن اقدام محقق می‌انجامد.
- (۳) یافتن مفاهیم علمی - همه افراد با مطالعه تعریف متغیر مورد نظر به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی دست پیدا کنند.
- (۴) شکل‌دهی مفاهیم مشترک - همه افراد با مطالعه تعریف متغیر مورد نظر به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی دست پیدا کنند.

۶۳- در یک آزمایش دانشمندان تلاش کردند میزان تأثیر برنامه‌های خشونت‌آمیز در بروز رفتارهای ناهنجار در کودکان را مورد بررسی قرار دهند. منظور از رفتارهای ناهنجار هر رفتاری است که با ارزش‌ها و قوانین پذیرفته‌شده در جامعه مخالفت داشته باشد. طبق آمارهای این آزمایش، کودکان بین ۳ تا ۵ سال، ۷۰ درصد و در سنین ۵ تا ۸ سال ۵۰ درصد از این برنامه‌ها تأثیرپذیری داشته و از خود رفتارهای ناهنجار بروز می‌دادند.

کدام گزینه در ارتباط با پرونده بالا نادرست است؟

- (۱) محققان به تعریف عملیاتی پرداخته و متغیر خود را به خوبی تعریف کرده‌اند.
- (۲) با توجه به بیان دقیق محققان در تعریف متغیر افراد به برداشت تقریباً یکسانی از مفهوم ناهنجاری خواهند رسید.
- (۳) محققان متغیر خود را اندازه‌گیری کرده‌اند؛ یعنی اعداد را به ویژگی‌های اشیا و افراد نسبت دادند.
- (۴) تعریف عملیاتی و اندازه‌گیری دقیق محققان باعث شد که تکرارپذیری آزمایش برای دیگران ساده‌تر باشد.

۶۴- رابطه میان تعریف عملیاتی و اندازه‌گیری چگونه است و ویژگی یافته‌های به دست آمده از روش علمی چیست؟

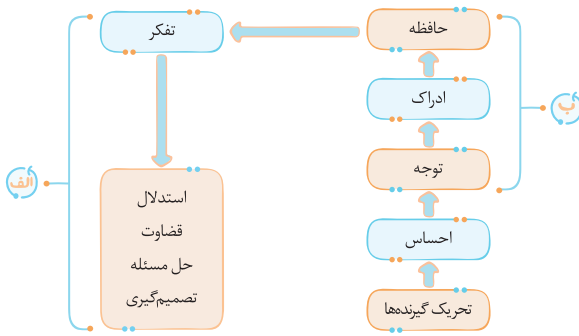
- (۱) معکوس - خصوصی و شخصی نیست بلکه هر فردی با رعایت ضوابط علمی می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند.
- (۲) مستقیم - خصوصی و شخصی نیست بلکه هر فردی با رعایت ضوابط علمی می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند.
- (۳) معکوس - به دلیل قواعد و ضوابط روش علمی پیوسته باید در همه علوم به نتایج یکسانی دست یافت.
- (۴) مستقیم - به دلیل قواعد و ضوابط روش علمی پیوسته باید در همه علوم به نتایج یکسانی دست یافت.

۶۵- روان‌شناسی تلاش کرد با آزمایش بر دو گروه از زندانیان به این سؤال پاسخ دهد که «خشونت مأموران در زندان تا چه میزان بر افزایش رفتارهای مجرمانه زندانیان مؤثر است؟» وی بر دو گروه از زندانیان شروع به مطالعه کرد؛ گروهی را تحت فشارهای عصبی و خشونت مأموران زندان گذاشت و گروه دوم را به حال خود رها کرد. پس از گذشت دو ماه وی بدون این‌که به نتیجه قطعی برسد احتمال داد که در گروه اول رفتارهای مجرمانه افزایش یافته است اما او نمی‌توانست آزمایش را تکرار کند تا به نتایج قطعی برسد. با توجه به این اطلاعات چرا ویژگی تکرارپذیری با اختلال روبه‌رو شده است؟

- (۱) زیرا روان‌شناس نمی‌تواند تعریف دقیقی از متغیرهایی مانند خشونت و رفتارهای مجرمانه ارائه دهد.
- (۲) زیرا اندازه‌گیری مفاهیم و متغیرهای انسانی آزمایش بسیار دشوار است.
- (۳) چون به دلیل رعایت مسائل اخلاقی پژوهش‌های مربوط به انسان با محدودیت‌هایی روبه‌روست.
- (۴) چون در پژوهش‌های مربوط به انسان‌ها یافتن رابطه علی و معلولی بسیار دشوار است.

- ۶۶- کدام گزینه از دلایل اصلی وجود تعاریف مختلف در روان‌شناسی نیست؟
- (۱) گذر زمان (۲) پیشرفت دانش (۳) زاویه نگاه دانشمند (۴) تنوع منابع کسب شناخت
- ۶۷- کدام محدودیت باعث می‌شود روش علمی در روان‌شناسی نتواند به همه مجهولات بشر پاسخ دهد؟
- (۱) رعایت مسائل اخلاقی - پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان
(۲) پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان - غیرقابل تکرار بودن پژوهش‌های انسانی
(۳) غیرقابل تکرار بودن پژوهش‌های انسانی - ناتوانی در یافتن روابط علی و معلولی
(۴) ناتوانی در یافتن روابط علی و معلولی - رعایت مسائل اخلاقی
- ۶۸- جامع‌ترین تعریف از روان‌شناسی چیست؟
- (۱) علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی (۲) علم مطالعه ساختارهای روانی
(۳) علم مطالعه مغز و نحوه کارکرد آن (۴) علم مطالعه بیماری‌های ذهنی و شیوه درمان آنها
- ۶۹- ملاک تفاوت شناخت و رفتار در روان‌شناسی چیست؟
- (۱) قابلیت مشاهده (۲) نظام‌مند بودن رفتار
(۳) نوع محرک (۴) قرارگیری در شناخت پایه و شناخت عالی
- ۷۰- فرایندهای ذهنی یا همان را از طریق شناسایی می‌کنیم.
- (۱) شناخت - نتایجی که دربردارند (۲) فرایندهای رفتاری - نتایجی که دربردارند
(۳) شناخت - رفتارها (۴) فرایندهای رفتاری - رفتارها
- ۷۱- با توجه به تعریف علم روان‌شناسی هر یک از عبارات زیر در کدام حوزه مطالعات روان‌شناختی قرار می‌گیرند؟
- ☉ فاطمه با نگاه به آینده به رشته تحصیلی دانشگاهی‌اش می‌اندیشد.
☉ کودکان حرکت مادر خود را با چشم ردیابی می‌کنند.
- (۱) مطالعه فرایندهای ذهنی - مطالعه شناخت‌ها
(۲) مطالعه فرایندهای رفتاری - مطالعه رفتارهایی که به طور مستقیم قابل مشاهده‌اند
(۳) مطالعه شناخت‌ها - مطالعه رفتارها
(۴) مطالعه رفتارهایی که به طور مستقیم قابل مشاهده‌اند - مطالعه فرایندهای ذهنی
- ۷۲- محیط ما لبریز از محرک‌هاست؛ ما به کمک یک یا چند محرک را انتخاب می‌کنیم و سپس آن را می‌کنیم.
- (۱) احساس - ادراک (۲) احساس - توجه (۳) توجه - احساس (۴) توجه - ادراک
- ۷۳- فرایند تفسیر محرک‌های انتخاب‌شده چه نام دارد؟
- (۱) توجه (۲) ادراک (۳) احساس (۴) حافظه
- ۷۴- هر یک از عبارات زیر به ترتیب به کدام مرحله از شناخت اشاره می‌کند؟
- «فرایند بازنمایی اطلاعات موجود در حافظه - انتخاب محرک احساس‌شده - مرحله دریافت و فهم بیشتر»
- (۱) یادآوری - توجه - پردازش (۲) تفکر - توجه - پردازش
(۳) یادآوری - ادراک - حافظه (۴) تفکر - ادراک - حافظه
- ۷۵- این مسئله که نمی‌توان به‌طور هم‌زمان هم به صحبت‌های معلم با دقت گوش داد و در همان حال با دوست خود صحبت کرد، به کدام مرحله از شناخت اشاره دارد؟
- (۱) ادراک (۲) پردازش (۳) توجه (۴) تفکر
- ۷۶- کدام گزینه انواع تفکر را شامل می‌شود؟
- (۱) استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری (۲) قضاوت، حل مسئله، ادراک و حافظه
(۳) حل مسئله، ادراک، استدلال و پردازش (۴) تصمیم‌گیری، پردازش، حافظه و استدلال
- ۷۷- در شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت، شناخت پایه به ترتیب شامل کدام گزینه می‌شود؟
- (۱) احساس - توجه - ادراک (۲) توجه - ادراک - حافظه
(۳) احساس - ادراک - حافظه (۴) توجه - احساس - ادراک

۷۸- با توجه به نمودار روبه‌رو که چگونگی

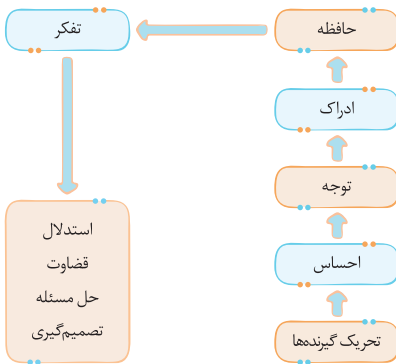
شکل‌گیری سطوح مختلف شناخت

را نشان می‌دهد، الف و ب کدامند؟

- ۱) شناخت عالی - شناخت پایه
- ۲) شناخت عالی - پردازش
- ۳) شناخت پایه - پردازش
- ۴) شناخت پایه - شناخت عالی

۷۹- با توجه به نمودار مقابل، مجموع کدام مراحل، شناخت نامیده می‌شود؟

- ۱) از تحریک گیرنده‌ها تا تصمیم‌گیری
- ۲) از توجه تا تفکر
- ۳) از توجه تا تصمیم‌گیری
- ۴) از تحریک گیرنده‌ها تا تفکر

۸۰- کدام گزینه جزء شناخت پایه نیست؟

- ۱) توجه ۲) احساس ۳) ادراک ۴) حافظه

۸۱- کدام گزینه در ارتباط با پردازش، اطلاعات نادرستی ارائه می‌دهد؟

- ۱) هرچه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.
- ۲) کلمه پردازش به معنای دریافت و فهم بیشتر است.
- ۳) معمولاً انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل می‌کنند؛ زیرا ساختار مغز انسان‌ها یکسان است.
- ۴) هرچه پردازش مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل‌گرفته پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.

۸۲- به ترتیب در چه صورتی «شناخت شکل‌گرفته، پایدارتر و کارآمدتر» و «پردازش، پیچیده‌تر» می‌شود؟

- ۱) هرچه پردازش مفهومی‌تر باشد - هرچه شناخت کامل‌تر و جزئی‌تر باشد
- ۲) هرچه پردازش ادراکی قوی‌تر باشد - هرچه شناخت کامل‌تر و جزئی‌تر باشد
- ۳) هرچه پردازش ادراکی قوی‌تر باشد - هرچه به سوی شناخت عالی پیش برویم
- ۴) هرچه پردازش مفهومی‌تر باشد - هرچه به سوی شناخت عالی پیش برویم

۸۳- هرگاه پردازش صرفاً بر ویژگی‌های حسی مانند اندازه و شکل ظاهری محرک تکیه داشته باشد آن را می‌نامند.

- ۱) پردازش پایه ۲) پردازش ادراکی ۳) پردازش عالی ۴) پردازش مفهومی

۸۴- عبارت **conceptual processing** معادل کدام مفهوم است و کدام گزینه در ارتباط با آن صحیح است؟

- ۱) پردازش ادراکی - صرفاً بر ویژگی‌های حسی مانند شکل ظاهری محرک تکیه دارد.
- ۲) پردازش ادراکی - تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی محرک قرار دارد.
- ۳) پردازش مفهومی - تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی محرک قرار دارد.
- ۴) پردازش مفهومی - صرفاً بر ویژگی‌های حسی مانند شکل ظاهری محرک تکیه دارد.

۸۵- سارا ۵ ساله و سپیده ۱۷ ساله با هم خواهند و به همراه مادرشان برای خرید لباس به فروشگاه رفته‌اند. سارا با دیدن لباس قرمزی بر خرید آن اصرار

دارد اما سپیده لباس را از نظر جنس، کیفیت و قیمت بررسی می‌کند و سپس تصمیم به خرید می‌گیرد. با توجه به این اطلاعات، پردازش سارا و سپیده

چه تفاوتی با یکدیگر دارند؟

- ۱) پردازش سارا مفهومی و پردازش سپیده ادراکی است.
- ۲) سارا تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد.
- ۳) هر دو به یک روش پردازش کرده‌اند اما پردازش سپیده کامل‌تر است.
- ۴) شناخت سپیده کارآمدتر و پایدارتر از سارا است.

۸۶- علی یک اسکناس ده هزار تومانی دارد اما آن را با دوستش امیر که ۴ اسکناس هزار تومانی دارد معاوضه می‌کند؛ پردازش علی از چه نوعی است؟

- (۱) پردازش ادراکی؛ زیرا او تحت تأثیر ویژگی‌های کمی است.
 (۲) پردازش مفهومی؛ زیرا او به ویژگی‌های کیفی توجه کرده است.
 (۳) پردازش ادراکی؛ زیرا او به ویژگی‌های کیفی توجه کرده است.
 (۴) پردازش مفهومی؛ زیرا او تحت تأثیر ویژگی‌های کمی است.

۸۷- عالی‌ترین مرتبه شناخت چیست و با استفاده از اطلاعات موجود در حافظه با کدام سطح از شناخت روبه‌رو می‌شویم؟

- (۱) حل مسئله - یادآوری (۲) تصمیم‌گیری - تفکر (۳) قضاوت - تفکر (۴) استدلال - یادآوری

۸۸- چه تعداد از افراد زیر حل مسئله و تصمیم‌گیری کارآمدتری خواهند داشت؟

(الف) مینا که برای کنکور مطالعه می‌کند می‌داند که دو ساعت مطالعه با تمرکز بهتر از شش ساعت مطالعه طوطی‌وار است.

(ب) علی برای انتخاب مدرسه خود مواردی مثل اردوهای تفریحی، مساحت حیاط مدرسه و کیفیت میز کلاس را مدنظر قرار می‌دهد.

(ج) آتنا برای انتخاب کارمندان خود ویژگی‌هایی مانند نظم، سرعت و دقت را در اولویت قرار داده است.

(د) سعید برای خرید مایحتاج روزانه همیشه به تبلیغات تلویزیونی اعتماد می‌کند.

- (۱) یک (۲) دو (۳) سه (۴) چهار

۸۹- ویژگی‌های یک مشاهده کاربردی و مفید برای پژوهش‌های علمی کدام است؟

(۱) ثبت دقیق رخدادها - دوری از پیش‌داوری
 (۲) دوری از پیش‌داوری - نظام‌دار بودن

(۳) هدفمند بودن - ثبت دقیق رخدادها
 (۴) نظام‌دار بودن - هدفمند بودن

۹۰- چه زمانی محقق از پرسش‌نامه استفاده می‌کند؟

(۱) زمانی که امکان پیش‌داوری از سوی آزمای‌شگر وجود دارد.
 (۲) زمانی که مشاهده مستقیم امکان‌پذیر نیست.

(۳) زمانی که محقق می‌خواهد افراد معدودی را بررسی کند.
 (۴) زمانی که متغیر تحقیق تنها یک مورد است.

۹۱- در کدام روش محقق بعد از شنیدن پاسخ، سؤال بعدی را سازمان می‌دهد و ویژگی آن چیست؟

(۱) آزمون - هدفمند و سازمان‌یافته
 (۲) مصاحبه - دوری از پیش‌داوری

(۳) مصاحبه - هدفمند و سازمان‌یافته
 (۴) آزمون - دوری از پیش‌داوری

۹۲- افراد عادی جامعه بیشتر از هر روشی با استفاده از مواجه شده‌اند؛ در این روش

(۱) آزمون‌های روان‌شناختی - امکان دریافت اطلاعات عمیق روان‌شناختی وجود دارد.

(۲) پرسش‌نامه - از نتایج باید با احتیاط استفاده شود.

(۳) آزمون‌های روان‌شناختی - ویژگی‌های روان‌شناختی به صورت کمی درمی‌آیند.

(۴) پرسش‌نامه - محقق از خود فرد درباره رفتار یا افکار خاص او سؤال می‌پرسد.

۹۳- هدف استفاده از آزمون در جمع‌آوری اطلاعات چیست؟

- (۱) جلوگیری از پیش‌داوری (۲) کمی کردن اطلاعات (۳) نظام‌دار کردن پژوهش (۴) اخذ اطلاعات عمیق

۹۴- کدام یک از عبارات زیر نکاتی است که باید حین انجام یک آزمون به آن توجه ویژه شود؟

(الف) آزمون‌ها باید دقیقاً چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند.

(ب) آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند.

(ج) ثبت دقیق اطلاعات در مراحل اجرای یک آزمون نتیجه نهایی را قابل اعتمادتر می‌کند.

(د) اجرای آزمون نیازمند آموزش ویژه بوده و در حین انجام آزمون باید به نکات اخلاقی توجه خاص شود.

- (۱) الف - د (۲) ب - ج (۳) ج - ب (۴) ب - الف

۹۵- به ترتیب هر یک از افراد زیر برای مطالعه رفتار مجرمان بعد از جلسه دادگاه از چه روشی برای جمع‌آوری اطلاعات استفاده کرده‌اند؟

⊙ محقق الف در یک اتاق خلوت با او مشغول صحبت می‌شود.

⊙ محقق ب با نصب دوربین در اتاق مجرم کار پژوهش را آغاز می‌کند.

⊙ محقق ج تحقیق خود را با سؤال کردن از هم‌اتاقی‌های او شروع می‌کند.

- (۱) مصاحبه - آزمون - پرسش‌نامه (۲) پرسش‌نامه - آزمون - پرسش‌نامه

- (۳) پرسش‌نامه - مشاهده - مصاحبه (۴) مصاحبه - مشاهده - مصاحبه

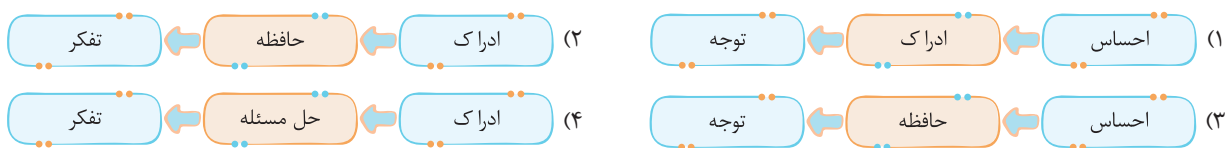
۱۰۶- اگر مشاور تربیتی مدرسه بخواهد به بررسی وضعیت کم‌توجهی یکی از دانش‌آموزان بپردازد، اولین گام در این راه کدام است؟

- (۱) رفتار کم‌توجهی دانش‌آموز را با ارائه راهکارهای روانی و رفتاری تحت اختیار خود قرار دهد.
- (۲) سعی کند که چشم‌اندازی از آینده تحصیلی دانش‌آموز را در نتیجه درمان مناسب، ترسیم سازد.
- (۳) علل به وجود آمدن کم‌توجهی را در دانش‌آموز مربوطه شناسایی کند.
- (۴) نشانه‌ها و ویژگی‌های کم‌توجهی را در دانش‌آموز مشخص و تعریف نماید.

۱۰۷- شناخت شکل‌گرفته در کدام گزینه زیر با بقیه متفاوت است؟

- (۱) فرید همیشه کیف مشکی را برای خرید انتخاب می‌کند.
- (۲) آقای عسگری عقیده دارد که تلویزیون نباید کوچک باشد.
- (۳) سارا برای خرید جهیزیه، ابتدا بودجه خود را بررسی می‌کند.
- (۴) از نظر علی قابلیت دوچرخه به اندازه آن بستگی دارد.

۱۰۸- کدام شکل زیر در رابطه با سطوح مختلف شناخت صحیح است؟

۱۰۹- به ترتیب عبارت‌های «فرآیندهای ذهنی»، «انتخاب یک یا چند محرک احساس شده» و «انواع تفکر»، به کدام مفاهیم زیر اشاره دارند؟

- (۱) رفتار - توجه - شناخت پایه
- (۲) شناخت - ادراک - شناخت پایه
- (۳) رفتار - ادراک - شناخت عالی
- (۴) شناخت - توجه - شناخت عالی

۱۱۰- ویژگی «در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهد»، به کدام روش جمع‌آوری اطلاعات مربوط می‌شود؟

- (۱) مصاحبه
- (۲) آزمون
- (۳) پرسش‌نامه
- (۴) مشاهده

۱۱۱- کدام فعالیت زیر با بقیه متفاوت است؟

- (۱) جوجه‌اردک‌ها مادر خود را دنبال می‌کنند.
- (۲) الهام به آینده تحصیلی خود امیدوار است.
- (۳) سعیده با نگاه به گذشته، خاطرات خود را مرور می‌کند.
- (۴) مهدی با دیدن نمرات خود، احساس شکست می‌کند.

۱۱۲- اگر محققی بخواهد اضطراب مدرسه را در دانش‌آموزان بررسی نماید، دومین هدف آن کدام است؟

- (۱) پیش‌بینی عواقب اضطراب مدرسه در دانش‌آموزان
- (۲) ارائه روش‌هایی جهت کنترل میزان اضطراب مدرسه
- (۳) شناسایی علل به وجود آمدن اضطراب مدرسه
- (۴) توصیف ویژگی‌های دانش‌آموزان مضطرب

۱۱۳- در کدام روش جمع‌آوری اطلاعات، محقق براساس پاسخ‌های دریافتی، پرسش بعدی خود را معلوم می‌کند؟

- (۱) پرسش‌نامه
- (۲) مصاحبه
- (۳) مشاهده
- (۴) آزمون

۱۱۴- در کدام گزینه زیر، به ترتیب «شناخت پایه»، «شناخت عالی» و «شناخت پایه» ذکر شده است؟

- (۱) حافظه - استدلال - تصمیم‌گیری
- (۲) قضاوت - ادراک - توجه
- (۳) ادراک - حل مسئله - حافظه
- (۴) استدلال - توجه - حل مسئله

۱۱۵- اگر پژوهشگری بعد از پژوهش خود، عبارت «انگیزه تحصیلی موجب پیشرفت دانش‌آموزان می‌شود» را تأیید کند، این عبارت در صورت پذیرفته شدن،

به چه مفهومی تبدیل می‌شود؟

- (۱) اصل
- (۲) فرضیه
- (۳) مسئله
- (۴) نظریه

۱۱۶- اگر خانم غفاری برای خرید پارچه، لطافت آن را بررسی کند، علی لباس‌های خود را فقط براساس رنگ آن‌ها انتخاب کند و آقای جعفری ماندگاری یک

تابلوفرش را در نظر بگیرد، به ترتیب آن‌ها از کدام پردازش استفاده نموده‌اند؟

- (۱) ادراکی - مفهومی - ادراکی
- (۲) ادراکی - ادراکی - ادراکی
- (۳) مفهومی - ادراکی - مفهومی
- (۴) مفهومی - مفهومی - مفهومی

۱۷) یکی از اهداف علم روان‌شناسی، تبیین موضوع است. واژه تبیین به بیان چرایی پدیده اشاره دارد. در پاسخ به این سؤال که «چرا یک فرد وقتی که در جمع قرار می‌گیرد، متفاوت از سایر موقعیت‌ها عمل می‌کند» هدف تبیین شده دنبال می‌شود.

۱۸) هر چه پردازش ما مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل‌گرفته، پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود. حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی، کارآمدتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی است.

بررسی سایر گزینه‌ها

۲) پردازشی که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی قرار دارد، پردازش مفهومی است.

۳) هر چه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود.

۴) انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند.

۱۹) دانشمندان با توجه به دانش و تجربه خودشان و پیشینیان سعی می‌کنند پاسخ‌های خردمندانه و سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند، به این قبیل پاسخ‌ها، فرضیه می‌گویند.

۱۱۰) روان‌شناسان در توصیف پدیده‌ها دقیق‌اند و سعی می‌کنند تحت تأثیر پیش‌داوری شخصی قرار نگیرند. هدف دیگر علم روان‌شناسی تبیین موضوع است که به بیان چرایی آن پدیده اشاره دارد. از دیگر اهداف علم روان‌شناسی پیش‌بینی و کنترل پدیده است.

۱۱۱) در روش علمی هر متغیر باید به‌طور دقیق بیان شود؛ به این ویژگی تعریف عملیاتی می‌گویند. منظور از تعریف عملیاتی این است که در روش علمی متغیر مورد نظر باید به‌صورت عینی و دقیق تعریف شود.

۱۱۲) یافته‌های به‌دست آمده از روش علمی خصوصی و شخصی نیست، بلکه هر فردی در صورت رعایت ضوابط علمی می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند؛ به این ویژگی روش علمی «تکرارپذیری» می‌گویند.

۱۱۳) یکی از منابع کسب شناخت عقل (خرد) است که شامل روش‌های فلسفی و استدلال‌ات منطقی است.

۱۱۴) در تبیین به دنبال چرایی یک پدیده می‌گردیم.

۱۱۵) منظور از تعریف عملیاتی در روش علمی بیان عینی و دقیق هر متغیر است.

۱۱۶) اندازه‌گیری به معنای نسبت دادن عدد به ویژگی‌های افراد و اشیا است.

۱۱۷) روان‌شناسی در مقایسه با علوم تجربی در توصیف و تبیین پدیده‌ها با دشواری‌های زیادی روبه‌رو است؛ زیرا پدیده‌های روان‌شناختی تحت تأثیر علت‌های زیادی است.

۱۱۸) تبیین به معنای بیان چرایی یک پدیده است.

۱۱۹) فرضیه جمله‌ای خبری است که به صورت خردمندانه‌ای در پاسخ به سؤالات داده می‌شود.

۳۲۰

۲۲۱) تعریف عملیاتی یعنی متغیر باید به صورت عینی و دقیق باشد. تعریف عملیاتی باعث سهولت در اندازه‌گیری می‌شود.

۱۱) در علوم تجربی، که روان‌شناسی نیز جزئی از این علوم است، رابطه بین پدیده‌ها با کمک مشاهده در روش‌های مختلف بررسی می‌شود.

بررسی سایر گزینه‌ها

۲) کنترل و پیش‌بینی در علم روان‌شناسی، نسبت به بسیاری از علوم تجربی دیگر، با دشواری‌های بیشتری روبه‌روست.

۳) همیشه این احتمال وجود دارد که برای یک موضوع یا پدیده، تبیین‌های متفاوت و در عین حال صحیحی وجود داشته باشد.

۴) همه علوم به یک میزان دارای یافته‌های تکرارپذیر نیستند، مثلاً در روان‌شناسی این امر بسیار دشوار است.

۴۲

بررسی عبارات نادرست

● فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

● فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسأله‌های علمی است.

● برای پذیرش پاسخ‌های اولیه ارائه‌شده به مسأله‌های علمی و تأیید یک فرضیه باید آن پاسخ‌ها را براساس مشاهدات تجربی، بیازماییم.

● مجموعه‌ای منسجم از اصول و قوانین علمی درباره یک موضوع نظریه را شکل می‌دهد.

دیدی طرح کنکور پیکار کرد؟ فیلی ازش بعید بود که هر ۴ عبارت رو غلط بده ولی دار!

۱۱۳) فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسائل علمی است (استفاده از ویتامین D با تقویت سیستم ایمنی بدن، شانس ابتلا به کروناویروس را کاهش می‌دهد) / پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسأله آغاز می‌شود. (پزشکان و پژوهشگران حوزه سلامت در حال آزمایش برای یافتن داروی قطعی برای درمان انواع سویه‌های کرونا هستند) / فرضیه‌ها در صورت پذیرفته شدن به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند (طبق تأیید سازمان بهداشت جهانی، واکسیناسیون کووید ۱۹، مرگ و میر ناشی از کرونا را تا حد زیادی کاهش می‌دهد).

بررسی عبارات نادرست

● پژوهش‌های روان‌شناختی، با طرح مسأله آغاز می‌شود.

● گزاره‌ای که پذیرش آن نیازمند آزمایش تجربی است، فرضیه نامیده می‌شود.

● قابلیت تکرارپذیری، منجر به دستیابی به یافته‌های یکسان در پژوهش‌های مختلف می‌شود.

۳۱۵) فرضیه‌ها، در صورت تأیید تجربی، به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) مجموعه‌ای از قوانین علمی، نظریه را شکل می‌دهند.

۲) فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است.

۴) دانشمندان فرضیه‌ها را آزمون می‌کنند تا به درستی آن‌ها پی ببرند و در صورت تأیید به عنوان یک اصل یا قانون پذیرفته می‌شوند.

۴۱۶) منظور از تعریف عملیاتی این است که در روش علمی متغیر مورد نظر باید به صورت عینی و دقیق تعریف شود؛ به گونه‌ای که همه افراد با مطالعه تعریف متغیر مورد نظر، به برداشت یکسان و یا تقریباً یکسانی برسند.

۱۳۲ | رابطه میان مسئله و فرضیه دوسویه است؛ به این معنا که فرضیه‌ها می‌توانند ضمن این‌که در پاسخ به یک سؤال بیابند، باعث طرح سؤال‌های دیگر هم بشوند.

۳۳ | پرسش علمی همان مسئله است.

۳۴ | ترتیب سلسله‌مراتب بیا‌های علمی از قرار زیر است:

پرسش علمی (مسئله) - فرضیه - اصول یا قوانین - نظریه

۳۵ | هدف علم روان‌شناسی مانند سایر علوم تجربی، توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل موضوع پژوهش است.

۳۶ | منظور از توصیف بیان دقیق و روشن مفهوم مورد نظر است.

۳۷ | مورد ۵ به تبیین اشاره دارد در تبیین که همان یافتن چرایی یک پدیده است، دانشمند مهم‌ترین علل بروز یک پدیده را مطالعه می‌کند.

۳۸ | توصیف بیان دقیق و روشن مفهوم مورد نظر است؛ مثلاً فیزیک‌دانان در توصیف جرم به توصیف دقیق این واژه و تفاوت آن با مفاهیمی مانند وزن می‌پردازند. در گزینه (۳) نیز به تشریح مغز و ساختار آن پرداخته شده و تا حدودی این مفهوم توصیف شده است.

۳۹ | روان‌شناسان در توصیف پدیده‌ها دقیق‌اند و سعی می‌کنند تحت تأثیر بیش‌داوری‌های شخصی قرار نگیرند.

۴۰ | روان‌شناسان ابتدا به توصیف مفاهیم می‌پردازند و همانطور که می‌دانید توصیف بیان دقیق و روشن مفهوم مورد نظر است؛ پس روان‌شناسان اگر با سؤال «آیا سخنوری معادل داشتن حافظه عالی است؟» مواجه شوند ابتدا تلاش می‌کنند مفاهیم حافظه و سخنوری را توصیف کنند.

۴۱ | روان‌شناسی در مقایسه با سایر علوم تجربی در توصیف و تبیین پدیده‌ها با دشواری بیشتری روبه‌روست. مهم‌ترین دلیل دشواری این است که پدیده‌های روان‌شناختی تحت تأثیر علت‌های زیادی هستند درحالی‌که در سایر علوم این‌گونه نیست.

۴۲ | موفقیت در رسیدن به پیش‌بینی و کنترل یک پدیده به چگونگی توصیف و تبیین پدیده مورد مطالعه بستگی دارد.

۴۳ | در روان‌شناسی توصیف، تبیین، پیش‌بینی و کنترل پدیده‌ها دشوارتر از سایر علوم است. در بین گزینه‌ها تنها گزینه (۳) مفاهیم روان‌شناختی مانند اعتماد به نفس را در خود دارد.

۴۴ | در فیزیک پیش‌بینی انبساط فلز به وسیله گرما امر دشواری نیست؛ درحالی‌که پیش‌بینی انگیزه پیشرفت به مراتب دشوارتر است؛ چون تحت تأثیر عوامل متعددی است که به راحتی نمی‌توان آن‌ها را تبیین کرد. پیش‌بینی و کنترل موضوعی که توصیف و تبیین روشن‌تری دارد، آسان‌تر است.

۴۵ | مورد الف به چرایی پدیده می‌پردازد و در نتیجه تبیین است و در مورد ب نیز با پیش‌بینی سروکار داریم.

۴۶ |

۲۲ | برخی از دانشمندان در روش علمی بیش از حد به یافته‌های خود اعتماد دارند و سایر منابع کسب شناخت را نامعتبر می‌دانند، درحالی‌که موضع آن‌ها باید «نمی‌دانم» باشد نه این‌که بگویند «نیست»!

۲۳ | سؤالی که در گزینه (۴) مطرح شده در حوزه علم جامعه‌شناسی می‌گنجد؛ زیرا جامعه‌پذیر شدن افراد مربوط به این علم است؛ علاوه بر این تنها جامعه‌شناسی در مورد عقاید و ارزش‌های اجتماعی بحث می‌کند.

۲۴ | برای آگاهی از درستی یا نادرستی یک پاسخ باید آن را با واقعیت‌های تأییدشده مطابقت دهیم. روش دیگر این است که اگر با پاسخی مواجه شدیم که دانشی از آن وجود نداشت باید آن پاسخ با روش‌های علمی قابل بررسی باشد تا صحت آن تأیید شود.

۲۵ | قطعاً ویژگی‌های دیگری علاوه بر تخصص و دانش مانند پشتکار، نحوه مطالعه، نظم، علاقه به پیشرفت، سخت‌کوشی و ... تأثیر بسیاری بر انتخاب این افراد به عنوان ۱۰ جراح برتر مغز و اعصاب دنیا داشته است.

۲۶ | در علوم تجربی از روش‌ها و ابزارهای دقیق و قابل اندازه‌گیری مانند مشاهده و سایر روش‌های دقیق، برای بررسی موضوع مورد مطالعه استفاده می‌کنند.

۲۷ | پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله شروع می‌شود. آن‌ها با توجه به دانش و تجربه خودشان و پیشینیان سعی می‌کنند پاسخ‌های خردمندانه و سنجیده‌ای به مسئله‌های علمی بدهند.

۲۸ | فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است و در صورت پذیرفته شدن به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند و مجموعه‌ای از قوانین علمی، نظریه را شکل می‌دهند.

۲۹ | پاسخ اولیه دانشمندان به مسئله‌های علمی: فرضیه / دومین مرحله در سلسله‌مراتب بیان‌های علمی: فرضیه / آخرین مرحله از سلسله مراتب بیان‌های علمی: نظریه

۳۰ |

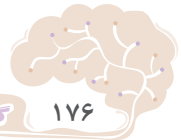

همانطور که در نمودار بالا مشاهده می‌کنید سومین مرحله از سلسله‌مراتب بیان‌های علمی «اصول یا قوانین» است. فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگران به مسئله‌های علمی است که در صورت پذیرفته شدن (تأیید) به قانون یا اصل تبدیل می‌شوند.

بررسی سایر گزینه‌ها

- ۱) نظریه (مرحله چهارم)
- ۲) فرضیه (مرحله دوم)
- ۴) فرضیه (مرحله دوم)

۳۱ | پژوهش‌های دانشمندان با طرح مسئله آغاز می‌شود و فرضیه پاسخ اولیه پژوهشگر به مسائل علمی است و این درحالی است که مسئله، پرسشی است که مورد سؤال پژوهشگر بوده و وی به دنبال یافتن پاسخ آن است. با توجه به این توضیحات، تنها گزینه (۴) که یک پرسش است می‌تواند آغازگر یک پژوهش باشد.

۴۶۲ هدف: جهت یکپارچه‌سازی و شکل‌دهی مفاهیم مشترک از تعریف عملیاتی استفاده می‌شود.

شرط: در روش علمی متغیر مورد نظر باید به صورت دقیق و عینی تعریف شود تا همه افراد با مطالعه تعریف متغیر مورد نظر به برداشت یکسان یا تقریباً یکسانی دست پیدا کنند.

۴۶۳ تعریف عملیاتی دقیق باعث سهولت اندازه‌گیری می‌شود و این مسئله هیچ ربطی به تکرارپذیری ندارد.

۲۶۴ رابطه میان اندازه‌گیری و تعریف عملیاتی مستقیم است به این معنی که هرچه متغیر دقیق‌تر تعریف شود اندازه‌گیری هم دقیق‌تر می‌شود. یافته‌های به دست آمده از روش علمی خصوصی و شخصی نیست بلکه هر فردی در صورت رعایت ضوابط علمی می‌تواند یافته‌های دیگران را تکرار کند البته تکرارپذیری در همه علوم به یک اندازه نیست؛ مثلاً یک روان‌شناس نمی‌تواند به اندازه یک فیزیک‌دان به ویژگی تکرارپذیری تکیه کند.

۳۶۵ به دلیل رعایت مسائل اخلاقی و نیز پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان روش علمی همواره با محدودیت‌هایی مواجه است. الان تو این مثال روان‌شناس هی نمیتونه زندانیارو زیر بار کتک و فحش بگیره که ببینه بعد دو ماه پیکار میکنن که ...

۴۶۶ گذشت زمان و پیشرفت دانش باعث تغییر اطلاعات ما می‌شود؛ در نتیجه از پدیده‌ها فهم دقیق‌تری خواهیم داشت. به علاوه پدیده‌های جهان چنان پیچیده است که دانشمندان مجبورند از زوایای گوناگون به آن نگاه کنند. همین امر موجب پیدایش نظریه‌های مختلف می‌شود؛ بنابراین دلیل اصلی وجود تعاریف مختلف در روان‌شناسی گذر زمان، پیشرفت دانش و زاویه نگاه دانشمندان است.

۱۶۷ به دلیل رعایت مسائل اخلاقی و نیز پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان روش علمی همواره با محدودیت‌هایی مواجه است. شاید به همین دلیل است که استفاده از روش علمی تاکنون نتوانسته است به همه پرسش‌های بشر امروز پاسخ دهد.

۱۶۸ جامع‌ترین تعریف روان‌شناسی عبارت است از: علم مطالعه رفتار و فرایندهای ذهنی.

۱۶۹ شناخت یا فرایند ذهنی غیرقابل مشاهده مستقیم است درحالی‌که رفتار را می‌توان به طور مستقیم مشاهده کرد.

۱۷۰ امروزه از فرایندهای ذهنی با واژه شناخت تعبیر می‌شود این فرایندها را به واسطه نتایجی که دربردارند استنباط می‌کنیم.

۳۷۱ فاطمه با نگاه به آینده به رشته تحصیلی دانشگاهی‌اش می‌اندیشد: مطالعه فرایندهای ذهنی یا مطالعه شناخت‌ها

کودکان حرکت مادران را با چشم ردیابی می‌کنند: مطالعه رفتارها یا مطالعه رفتارهایی که به طور مستقیم قابل مشاهده‌اند.

۴۷۲ محیط ماسرشار از محرک‌های مختلف است. این محرک‌ها گیرنده‌های مختلف مانند گوش و چشم را تحریک می‌کنند که به نتیجه آن احساس می‌گویند. به کمک توجه یک یا چند محرک احساس شده را انتخاب می‌کنیم سپس محرک انتخاب‌شده را تعبیر و تفسیر می‌کنیم؛ به فرایند تفسیر محرک‌های انتخابی ادراک گفته می‌شود.

۲۴۷ روان‌شناس در مواجهه با سؤال مذکور ابتدا تلاش می‌کند مفاهیمی مانند هوش را توصیف کند؛ توصیف نیز به معنای بیان دقیق و روشن مفهوم مورد نظر است.

۱۴۸ توصیف همان چيستی و تبیین همان چرایی یک پدیده است.

۱۴۹ عبارت صورت سؤال به توصیف حافظه پرداخته است و سعی کرده است این مفهوم را به طور روشن و دقیق بیان یا تعریف کند.

۳۵۰ جز مورد آخر که توصیف است، سایر گزاره‌ها تبیین هستند اما عبارت گرما باعث انبساط فلز می‌شود تبیین در علم فیزیک است.

۴۵۱ در قرآن کریم به نظم در جهان اشاره شده است: الم تروا کیف خلق الله سبع السماوات طباقاً؛ استناد به نظر صاحب‌نظران و مقام صلاحیت‌دار با توجه به سیر و سلوک‌های درونی، می‌گویم که جهان نظم دارد: شیوه‌های مبتنی بر سیر و سلوک و روش‌های شهودی

اگر کره زمین چند کیلومتر دورتر یا نزدیک‌تر به خورشید بود امکان حیات در زمین وجود نداشت پس جهان نظم دارد: روش علمی

۲۵۲ این‌که علی با استناد به مطالب یک کتاب دریافته است که آتش برای روشن شدن به اکسیژن نیاز دارد یعنی وی به نظر افراد متخصص و باتجربه استناد کرده است اما این‌که او با انجام یک آزمایش به یافته‌های جدید دست یافته است نشان می‌دهد که او از روش علمی استفاده کرده است که یکی از مشخصه‌های آن عینی و تکرارپذیر بودن آن است.

۴۵۳ روش ابن‌سینا شیوه مبتنی بر سیر و سلوک و روش‌های شهودی است. این روش مبتنی بر درک درونی است و عرفاً از این روش استفاده می‌کنند. مهم‌ترین ویژگی این شیوه شخصی و غیرقابل تعمیم بودن آن است.

۱۵۴ کاربردی‌ترین تعریف روش علمی عبارت است از: فرایند جستجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین.

۳۵۵ در تعریف روش علمی می‌گوییم: فرایند جستجوی با قاعده و نظام‌دار برای مشخص کردن یک موقعیت نامعین. در روش علمی همواره به دنبال جستجوی چیزی هستیم. در جستجوی چیزی بودن باعث می‌شود تا روش علمی هدفمند باشد و هدف در روش علمی مشخص کردن یک موقعیت نامعین است.

۲۵۶ الف) جریان رسیدن به هدف: فرایند ب) قواعد مشخص: نظام‌دار بودن ج) نور در شب تاریک: روشن‌سازی موقعیت نامعین

۲۵۷ فرایند به جریان یک عمل اشاره دارد. وقتی از مبدأ به سوی مقصد در حرکت هستیم، جریان رسیدن به هدف را فرایند گویند.

۳۵۸ مهم‌ترین تفاوت دانشمند با افراد عادی در این است که هرچند هر دو با مسئله مواجه می‌شوند اما مواجهه دانشمند برخلاف فرد عادی منظم و قاعده‌مند است.

۲۵۹ در روش علمی هر متغیر باید به طور دقیق بیان شود به این ویژگی روش علمی تعریف عملیاتی گفته می‌شود.

۲۶۰ در روش علمی متغیر مورد نظر باید به صورت عینی و دقیق تعریف شود.

۱۶۱ جهت یکپارچه‌سازی و شکل‌دهی مفاهیم مشترک از تعریف عملیاتی استفاده می‌شود. در سؤال بالا مفهوم هوش بین تمام گزاره‌ها مشترک بوده اما هرکس هرطور به ذهنش رسیده آن را تعریف کرده است؛ دانشمند برای رهایی از این مشکل متغیر خود یعنی هوش را به طور دقیق بیان کرده است.

۲۱۸۷ عالی ترین مرتبه شناخت حل مسئله و تصمیم‌گیری است و پس از بازنمایی اطلاعات در حافظه (استفاده از اطلاعات موجود در حافظه) وارد مرحله تفکر می‌شویم.

۲۱۸۸ موارد الف) و ج) پردازش مفهومی و موارد ب) و د) پردازش ادراکی دارند. حل مسئله و تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش مفهومی کارآمدتر از تصمیم‌گیری مبتنی بر پردازش ادراکی است.

۱۱۸۹ مشاهده باید همراه ثبت دقیق و به دور از پیش‌داوری شخصی باشد.

۲۱۹۰ مطالعه مسائلی را که با کمک مشاهده مستقیم امکان پذیر نیست می‌توان از طریق پرسش‌نامه مطالعه کرد.

۳۱۹۱ در مصاحبه محقق بعد از شنیدن پاسخ سؤال قبلی، پرسش بعدی را سازمان می‌دهد. مصاحبه برخلاف گفتگوی معمولی، هدفمند و سازمان‌یافته است.

۳۱۹۲ شاید بیش از هر روشی افراد عادی جامعه با استفاده از آزمون‌های روان‌شناختی مواجه شده باشند. آزمون‌ها ابزاری برای کمی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند.

۲۱۹۳ آزمون‌ها ابزاری برای کمی کردن ویژگی‌های روان‌شناختی هستند.

۴۱۹۴ ترازو در اندازه‌گیری وزن استفاده می‌شود و وزن به دست آمده ارتباطی با حجم ندارد. از طرفی اگر چندبار با یک ترازوی سالم وزن یک شی را بسنجیم به یک عدد می‌رسیم. این ابزار دارای دو ویژگی مهم است: آزمون‌ها باید دقیقاً چیزی را اندازه‌گیری کنند که برای آن ساخته شده‌اند؛ علاوه بر این آزمون‌ها در دفعات متعدد اجرا باید نمره یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند.

۴۱۹۵ صحبت کردن با مجرم یا هم‌اتاقی‌های او مصاحبه و نصب دوربین نمونه‌ای از روش مشاهده است.

۲۱۹۶ پژوهشگران در سؤال یک آزمون ترتیب داده‌اند، استفاده از آزمون‌ها چگونه اجرا و تفسیر آن باید به همراه سایر روش‌ها باشد.

۳۱۹۷ فرضیه‌ها برای تأیید یا رد شدن، نیازمند آزمایش هستند.

گزینه (۳) معرف فرضیه است، زیرا جمله‌ای خبری است که هنوز مورد آزمایش قرار نگرفته است.

بررسی سایر گزینه‌ها

۱) مسئله است که قبل از فرضیه است و فرضیه در پاسخ به آن شکل می‌گیرد.

۲) بیانگر اصل یا قانون است که پس از تأیید فرضیه به وجود می‌آید.

۴) مربوط به نظریه است. نظریه‌ها از قرار گرفتن اصول کنار یکدیگر به وجود می‌آیند.

۱۱۹۸ خلاقیت، هوش هیجانی و پیشرفت تحصیلی، باید به نحوی تعریف شوند که قابل اندازه‌گیری باشند. (این مفاهیم در روان‌شناسی باید دارای مقادیر کمی باشند زیرا میزان آن‌ها در افراد مختلف متفاوت است.)

اما سن و جنسیت نیازمند تعریف عملیاتی نیستند، زیرا قابلیت اندازه‌گیری ندارند و در هر پژوهشی، نوع آن‌ها مشخص و ثابت است.

۲۱۹۹ این‌که معلم سوابق تحصیلی و استعداد دانش‌آموز خود را در نظر گرفته است و دانش‌آموز نیز پیشرفت لازم را کرده است (ممتاز است)، یعنی معلم بعد از توصیف و تبیین پدیده مورد نظر (موفقیت دانش‌آموز) آینده او را پیش‌بینی نموده است.

۲۱۷۳ به فرایند تفسیر محرک‌های انتخابی ادراک گفته می‌شود.

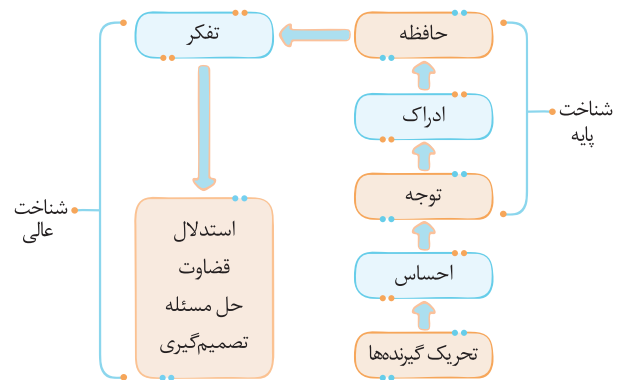
۲۱۷۴ فرایند بازنمایی اطلاعات موجود در حافظه تفکر نام دارد / ما به کمک توجه یک یا چند محرک احساس شده را انتخاب می‌کنیم / پردازش به معنای دریافت و فهم بیشتر است.

۳۱۷۵ انجام هم‌زمان (توجه) برخی از کارها بسیار دشوار است؛ زیرا اگرچه گیرنده‌های شما تحریک می‌شود اما مغز تنها می‌تواند برخی از آن‌ها را تفسیر کند؛ در نتیجه مجبور به انتخاب از بین محرک‌های احساس شده می‌شود.

۱۱۷۶ تفکر شامل استدلال، قضاوت، حل مسئله و تصمیم‌گیری است.

۲۱۷۷ شناخت پایه شامل توجه، ادراک و حافظه است.

۱۱۷۸

۳۱۷۹ از مرحله توجه تا تصمیم‌گیری، شناخت نامیده می‌شود.

۲۱۸۰ متخصصان به فرایندهایی همچون توجه، ادراک و حافظه، شناخت پایه می‌گویند.

۳۱۸۱ انسان‌ها در پردازش به یک شیوه عمل نمی‌کنند؛ به همین دلیل پردازش ادراکی و مفهومی دو نوع پردازش هستند.

۴۱۸۲ هرچه از شناخت پایه به سوی شناخت عالی پیش می‌رویم، عمل پردازش پیچیده‌تر می‌شود. هرچه پردازش مفهومی‌تر باشد، شناخت شکل‌گرفته پایدارتر و کارآمدتر خواهد بود.

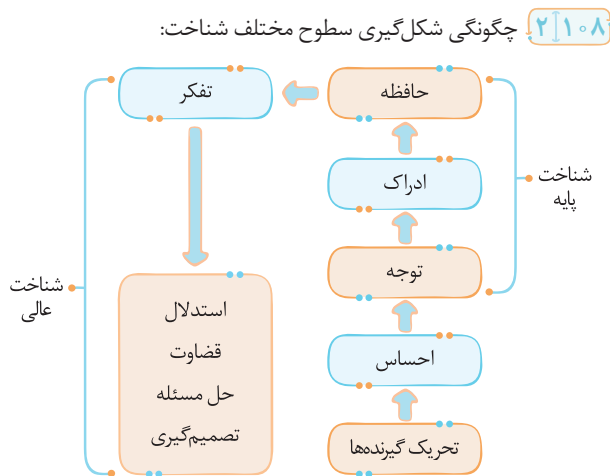
۲۱۸۳ هرگاه پردازش صرفاً بر ویژگی‌های حسی مانند اندازه و شکل ظاهری محرک تکیه داشته باشد آن را پردازش ادراکی می‌نامند.

۳۱۸۴ **conceptual processing** معادل پردازش مفهومی بوده و این نوع پردازش، پردازشی است که علاوه بر ویژگی‌های حسی تحت تأثیر ویژگی‌های کیفی نیز قرار دارد.

۴۱۸۵ پردازش سارا تحت تأثیر ویژگی‌های ظاهری مثل رنگ است اما پردازش سپیده علاوه بر ویژگی‌های ظاهری، ویژگی‌های کیفی مانند جنس و قیمت را نیز مد نظر قرار می‌دهد؛ در نتیجه هر دو به یک شیوه عمل نکرده‌اند.

نکته هرچه پردازش ما مفهومی‌تر باشد، شناخت کارآمدتر و پایدارتر خواهد بود.

۱۱۸۶ این‌که کودکی تمایل داشته باشد اسکناس با ارزش خود را با چند اسکناس کم‌ارزش‌تر معاوضه کند؛ یعنی او تحت تأثیر ویژگی‌های ظاهری مثل تعداد قرار گرفته است؛ پس پردازش او ادراکی است.

۴|۱۰۹ امروزه از فرآیندهای ذهنی با واژه **شناخت** تعبیر می‌شود. به کمک توجه، یک یا چند محرک احساس شده را انتخاب می‌کنیم.

به انواع تفکر، **شناخت عالی** می‌گویند.

۲|۱۱۰ **آزمون‌ها** در دفعات متعدد اجرا باید نمرة یکسان یا تقریباً یکسانی به ما بدهند.

۱|۱۱۱ هر سه گزینه (۲)، (۳) و (۴) اشاره به فرآیندهای ذهنی (شناخت) دارند، زیرا به شکل مستقیم قابل مشاهده نیستند و به واسطه آثار و کارکردهای آن‌ها مطالعه می‌شوند، اما گزینه (۱) به رفتار اشاره دارد، زیرا به صورت مستقیم قابل مشاهده است.

۳|۱۱۲ دومین هدف علم روان‌شناسی، تبیین پدیده مورد نظر است، بنابراین **شناسایی علل شکل‌گیری اضطراب در دانش‌آموزان**، به چرایی اتفاق افتادن اشاره دارد و نشانگر تبیین پدیده مورد نظر است.

۲|۱۱۳ در مصاحبه، محقق ضمن گفت‌وگو و براساس پاسخ‌های دریافت‌کرده، پرسش بعدی خود را معلوم و مصاحبه را هدایت می‌کند.

۳|۱۱۴ **ادراک** ← شناخت پایه / **حل مسئله** ← شناخت عالی / **حافظه** ← شناخت پایه

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱) پایه - عالی - عالی

(۲) عالی - پایه - پایه

(۴) عالی - پایه - عالی

۱|۱۱۵ عبارت صورت سؤال نشان‌دهنده فرضیه است، زیرا پاسخی علمی است که به مسئله مورد نظر داده شده و مورد آزمایش قرار گرفته است. این فرضیه در صورت تأیید و پذیرفته شدن، به عنوان **اصل** یا قانون در نظر گرفته می‌شود.

۳|۱۱۶ **لطافت پارچه** ← پردازش مفهومی

رنگ ← پردازش ادراکی

ماندگاری یا دوام ← پردازش مفهومی

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱) در دوره طفولیت کودک آقا و سرور است.

(۳) با رشد آگاهی از هیجان واکنش اطرافیان هیجان‌های مرکب بروز می‌کند.

(۴) اولین نشانه تغییر اجتماعی در این دوره، به صورت لبخند اجتماعی است.

۳|۱۰۰ دانشمندان با طرح مسئله، موقعیت‌های ناشناخته و مجهول را شناسایی می‌کنند.

۴|۱۰۱ وقتی مشاور مدرسه می‌خواهد ریشه درس نخواندن رضا را دریابد، در واقع به دنبال چرایی اتفاق افتادن یک پدیده است و تبیین نام دارد.

۴|۱۰۲ برای کسب معرفت و دانش درباره موجودات غیرقابل مشاهده (غیرمحسوس)، باید از تبیین‌های مستند به دیگر منابع معرفتی استفاده کرد.

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱) روش‌های ارائه‌شده در علم تجربی، تنها در حیطه امور مشاهده‌پذیر، قابل اجرا و معتبر هستند و نمی‌توان از آن‌ها در حیطه امور غیرقابل مشاهده با حواس پنج‌گانه، استفاده کرد.

(۲) هر نظریه علمی که براساس مشاهده و تجربه شکل گرفته است، خود بر نظریات و مبانی غیرتجربی (یعنی سه حیطه دیگر آگاهی و معرفت) تکیه داشته و با تغییر در آن‌ها، فرضیات و نظریات مطرح‌شده در علم تجربی نیز تغییر خواهد کرد.

(۳) اگرچه موضوعی را که قابل مشاهده نیست، نمی‌توان با روش تجربی بررسی کرد و درباره آن گزاره‌ای تجربی (علمی) صادر کرد، اما **گاه می‌توان** با استناد به منابع و روش‌های دیگر کسب آگاهی و معرفت، گزاره‌های صحیح و معتبری را درباره آن موضوع بیان نمود.

۳|۱۰۳ **جست‌وجو** ← به دنبال چیزی بودن

نظام‌دار بودن ← تابع قواعد مشخصی بودن

۳|۱۰۴ هر سه گزینه (۱)، (۲) و (۴) نشانگر شناخت و فرآیندهای ذهنی هستند، زیرا به صورت مستقیم قابل مشاهده نیستند، اما **گریه فاطمه قابل مشاهده است و رفتار محسوب می‌شود**.

نکته هر احساس و عاطفه‌ای که نمود خارجی پیدا کند، تبدیل به رفتار می‌شود. برای مثال خوشحالی و شغف اگر دیدنی نباشد، شناخت است، اما اگر برای دیگران قابل مشاهده شود، یعنی فرد اشک شوق بریزد، بخندد، فریاد بزند و مانند این‌ها، آن موقع رفتار محسوب می‌شود.

۳|۱۰۵ دلیل دشواری رسیدن به یافته‌های یکسان در روان‌شناسی، پیچیدگی پژوهش‌های مربوط به انسان، رعایت مسائل اخلاقی، تأثیر «ارزش‌ها» در نگاه و تفسیر پدیده‌های انسانی است.

۴|۱۰۶ اولین هدف و گام در روان‌شناسی، توصیف پدیده مورد نظر یعنی بیان چستی مفهوم و موضوع مورد مطالعه است. **مشخص کردن و تعریف نمودن ویژگی‌ها و نشانه‌های کم‌توجهی بیانگر توصیف است**.

بررسی سایر گزینه‌ها

(۱) کنترل

(۲) پیش‌بینی

(۳) تبیین

۳|۱۰۷ هر سه گزینه (۱)، (۲) و (۴) اشاره به پردازش ادراکی دارند زیرا بر مبنای خصوصیات ظاهری مثل رنگ و اندازه صورت گرفته‌اند، اما گزینه (۳) به پردازش مفهومی اشاره دارد که شناخت شکل گرفته براساس آن، پایدارتر است.